

SZERKESZTŐSÉG TELEFON 1-77
Éjjeli telefon (nyomda) 2-22

KIADÓHIVATAL TELEFON

Str. Baron L.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

1 évre —
Fél évre —
Negyedévre —
Egy hónapra —

Dr. Ramaseter Róbert
Diszter 2. Il. 8. Budapest

X. évfolyam — 152. szám

1929 Julius 9 Kedd

• 5689 év Tamuz 1 •

Ára 3 lej

KELET

ZSIDÓPOLITIKAINAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.

Sir. Reg. Maria No. 33. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Sir. Gola No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

Jó üzlet az antiszemitizmus

Az antiszemitizmus sohasem volt rossz üzlet. Mindenütt, ahol kétes egzisztenciák fölös számban fordulnak elő és mindenütt, ahol lecsúszott osztályok vannak jelen, akik valamilyen módon vissza akarják szerezni politikai hatalmukat; mindenütt, ahol a korrupció virágzik, — ott az antiszemita hecceknek, kilengéseknek virágzó talaja van.

Erre kitűnő bizonyosság az a per, amely most a berlini bíróság előtt zajlott le s amelynek főse egy Brühhahn nevezetű német elektrotechnikus, aki magas személyiségektől nehéz pénzeket szalt ki egy olyan albitóltagos talalmánya értékesítésére, mely a zsidók kiirtását tette volna lehetővé. A szélhámos háta mögött lecsúszott berlini arisztokraták állottak, pronomszírozott honmentők, akiknek minden jó eszköz arra, hogy üzleti és politikai érdekeiket megvédelmezzék.

Miután a német köztársaságban erre törvényes és tényleges lehetőség immáron nincsen: olyan eszközökhöz próbálják folyamodni, amely nemcsak lelki berendezkedésük alacsonyására, hanem egyben korlátoltságukra is kellő fényt vet. Micsoda tudatlanságnak kell ott honolnia, ahol vezető katonai személyiségeket és hajdani közéleti nagyságokat egy szélhámos elektrotechnikus „palira” vehet!

A zsidóirtásból persze nem lett semmi, ebben bizonyult, hogy Brühhahn ur a zsidóirtás gondolatán kívül soha semmi egyébben nem talált fel. Legfeljebb azt, hogyan lehet jöpinézeteket kicsalni az elárvult arisztokrata zsebekből. Ez a Brühhahn-és Domelának a német szélhámosok királyának annakidején nagy port felvert könyvét juttatja eszünkbe, aki nagyszűrű irodalmi felkészültséggel és pompás gunnyal írta meg szereplését a német monarchista körökben, amelynek tagjaival néhány polgári osztályú végzettsége mellett akadálytalanul tudta elhúzni, hogy királyi sarjából származik. Minden ajtó kitarult előtte, annál is inkább, mert külön arisztokratának bizonyult a legkévérebb császárpártinál is a különböző komteszek és baronesszek szíve a/szokottnál is jobban dobotgott érte.

Az azonban már régi dolog hogy még kampókeresztes ifjak és előkelő arisztokrata hölgyek is csak addig hagyják becsapni magukat, amíg az „befektetések” veszélyeztetésével nem jár. Brühhahn a meghatározott időre nem tudta szállítani a zsidóirtást, aminek természetes következménye az lett, hogy a fajvédők urak felnesszaltek, követelni kezdték a pénzüket s mikor Brühhahn ez nem volt hajlandó visszafizetni, Brühhahn a frankfurti bíróság elé állították.

Dicséretére legyen mondva a frankfurti bíróságnak: „Brühhahn egyáltalában nem

részesítette abban a tisztelőben, amely egy antiszemita szélhámosnak a szokás szerint kijár és egy évi és három hónapi fogházra ítélte el csalás címén. Ez az ítélet nemcsak elégtételt szolgáltatott Németország köztársasági közvéleményének, hanem alaposan megdolgoztatta

a nevetőismokat is. Ismét bizonyult, hogy az antiszemita nem a világ legelőkelőbb szellemei közé tartoznak, sőt korlátoltságuk, amennyiben nem válik véres és embertelen kilengések eszközévé, úgy egyike a legmulattatóbb emberi tulajdonságoknak.

Sajnos, az egész világ tele van ilyen Brühhahnokkal. Kétes egzisztenciák, mindentire kapható deseperádók száguldanak szerte a világon, akik bármikor kapható eszközei minden rendű és rangu alantasság számára.

Puccsot kíséreltek meg a Maniu-kormány ellen

Letartóztatták a fascista-puccstervező három vezetőjét

A kormány csirájában fojtotta el a rendbontó kísérleteket. Elkobozták az Eporát, Stoica ezredest, Jandbra kapitányt és Georgescu hadnagyot letartóztatták

Vajda belügyminiszter megnyugtató nyilatkozata

(Bucuresti-Bukarest, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ország fővárosa két kritikus napot élt át. A sajtó riasztó hírekkel töltötte meg a fővárost, az izgalmat bizonyos helyről tendenciózusan még fokozni igyekeztek és két napon Bukarestben senki nem beszélt egyébről, mint egy titokzatos összeesküvésről és annak leleplezéséről.

Voltaképpen mi történt? A nemzeti parasztpárt kormányra jutása a legsúlyosabb csapást mérte azokra a nem csekély számú kalandorokra, akik a züllött politikai és közigazgatási viszonyok között vagy busásán jövedelmező szinokratákat töltöttek be, vagy pártmunkák és egyéb „üzemekben” horribilis sapatokat vágtak zsebre. Minthogy menél jobban hűlött a nemzeti parasztpárt programja megvalósítása felé, annál inkább kéteggé vált ezeknek az elemeknek az egzisztenciája ezek a mindenre elszánt kalandorok a jelenlegi rezsim erőszakos megbuktatására összeesküvést szölettek és puccsot terveztek. A kormány azonban idejekorán birtokába jutott az összesek összes adatainak és így csirájában fojtotta el az egész kísérletet. A közvélemény talán nem is tudott volna a készülődésben volt eseményekről, ha a kormány ellenőrzéskedési nyomán a bukaresti „Cuvantul” ki nem pattantotta volna az ügyet.

Kik akartak pánikot előidézni Bukarestben

Már az elmúlt hét elején bizonyos helyekről riasztó híreket terjesztettek arra vonatkozólag, hogy a kormány és a régens tanács között nézeteltérés volna a közigazgatási reform kérdése körül s hogy a kormány a régens tanács határozott állásfoglalásával szemben is keresztil akarja hajszolni a parlamenten a törvénytervezetet. Ugyanezekből a forrásokból származtak azok a hírek is, hogy Bratiannu Vintila nem elégszik meg a parlamentből való visszavonulással, de meg fogja találni a módját annak, „hogy megvédje az országot és a régens tanácsot a nemzeti parasztpárt diktatórikus attitűdjével szemben.”

Házkutatások és megerősített patrollak

Ilyen előzmények után csak az izgalmak fokozására volt alkalmas a Cuvantulnak az a híradása, hogy a legfontosabb állami intézmények épületei: a miniszterelnökségi palotát, a miniszteriumokat, a posta és a CFR vezérigazgatóságát az új békőszöntével megerősített katonai osztagok szállják meg. A lap sokat sejtető tónusban számolt be arról, hogy patrollak cirkálnak Bukarest uccain is, ahonnan csak hajnalhasadtával tűnnek el. Ugyanebben az időben pedig a miniszteriumokban, különösen éjjel után, lázas munka folyik és Vajda belügyminiszter, Joantescu és Mirto államtitkárok csak a reggeli órákban hagyják el hivatalukat.

Ezzel egyidejűleg Bukarestben híre terjedt annak, hogy bizonyos magas

rangu katonai személyeknél házkutatások történtek. A „Cuvantul” szerint a hatóságok a szovjetek bizonyos intézkedéseivel magyarázzák a rendkívüli intézkedéseket, a lap azonban tudni véli, hogy ezeknek a rendkívüli intézkedéseknek egészen más okai voltak. Ilyen körülmények között érthető, hogy a kedélyekre nem hatott megnyugtatólag az a hír sem, hogy a hadügyminiszteriumban bizalmas tanácskozássra ültek össze Cihosehi tábornok hadügyminiszter, Vajda Sándor belügyminiszter, Joantescu belügyi államtitkár és Deulescu, Ilfov vármegye prefektusa.

Bratiannu Vintila a háttérben?

Mi is történt hát tulajdonképpen? Ma délután alkalmunk volt a nemzeti parasztpártnak egy a kormányhoz igen közelálló tagjával beszélgetést folytatni ebben a kérdésben. Informátorunk kijelentette, hogy a Maniu-kormánynak még a hét elején pontos információi voltak arról, hogy bizonyos, a liberális párthoz közelálló magasrangú katonai személyek puccsot próbálnak megkíséríteni, amelynek külsőleg fascista diktatúra látszata lett volna, de amely a valóságban nem akar egyebet, mint Maniu Gyula kezéből kicsavarni és Bratiannu Vintilának átjászni a hatalmat. A kormány tudomása volt ezekről a készülődésekről. Bár a kormány a helyzet ura és bár ezek a próbálkozások minden komoly háttérrel nélkülöztek, a kormány mégis megtette a szükséges óvintézkedéseket, hogy néhány megmondhatatlan és fanatikus ember kísérleteit

csirájában fojtja el.

Maniu figyelmeztető szavai

Ezeknek a zavarosban halászni akaróknak volt adresszáva Maniu pénteki nagy beszédének befejező része, amelyben kijelentette, hogy a kormány a demokratikus államrendszer és a parlamenti alkotmányosság törhetetlen híve és ezt a rendszert kész minden eszközzel bárkivel szemben és bármikor megvédeni. Azok, akik megvesszelnének bármilyen eszközzel is megzavarni az ország nyugalmát, azok a bármily fajta körök, amelyek többé-kevésbé neveltséges módon a diktatúra zászlóját próbálják lobogtatni a kormány rendíthetetlen akaratával és vaskezeivel fogják szembetalálni magukat. A nemzeti parasztpárti többség felállva és percekig tapsol a miniszterelnök szavaira, bár még nem tudta, hogy azok tulajdonképpen miért is hangzottak el és ki ellen irányulnak. Közvetlenül beszéde befejeztével Maniut telefonon a királyi palotába hívták, ahol több mint egy óráig tartó megbeszélést folytatott Buzdugan rrégenssel.

Teljes megegyezés a kormány és a régens tanács között

A megbeszélés célja az volt, hogy a közigazgatási reformtervezeten néhány utolsó módosítást ejtsen a kormány, figyelembe véve azokat a megjegyzéseket, amelyeket a legfőbb törvényhozási tanács a reformtervezet egyes intézkedéseinek alkotmányellenes voltára vonatkozólag tesz. A megbeszélés után Maniu visszasietett a kamarába és hosszabb megbeszélést folytatott a kormány tagjaival, amelybe bevonták Constantinescu Steret, a tervezet egyik szerkesztőjét is. Szombat éjszaka Vajda belügyminiszter Junian igazságügyminiszter és Mirto belügyi államtitkár elkészítették a törvényjavaslat végleges szövegét, kihagyva illetőleg retusálva azokat a pontokat, amelyeket a legfőbb törvényhozási tanács az alkotmányosság szempontjából kifogásolt. Buzdugán régen szabadkezett adott ugyan Maniunak a törvénytervezet megszavaztatására vonatkozólag, de kérte a miniszterelnököt, hogy a belpolitikai nyugalom érdekében eszközöljön a tervezeten néhány módosítást annál is inkább, mert a stabilizáció és az ország külhitele forognak veszélyben, ha a külföld azt látja, hogy Románia egy állandó vulkánhoz hasonlít, ahol a belpolitikát küzdelmek nem akarnak végetérni. (Polyaktsa a harmadik oldalon)

Schwartz Menyhértné

Ort. Zsidó Leánynevelő-intézet — Internátusa

Oradea, Szantszó-utca 18.

Elemi, gimnáziumi továbbképző és kereskedelmi iskolai leányok részére. Kívánatra prospektust küldök.

Legjobb és legolcsóbb a

beretvapenge.

Csak ezt vásároljatok!

Barbu Ionescu, Leibovici Mór és az állam százezer fontja

Azt a pert, amely Barbu Ionescu gróf és az „Ewening News” című angol napilap között folyik most, kortörténeti dokumentumként kell megőrizni az utókor számára. Kutyabőrre kell vésni ennek a pernek egész anyagát, hogy a későbbi generációk alaposan tanulmányozhassák rajta azokat az „erkölcsi erőket”, amelyek korunk eseményeinek kialakulásában közreműködtek. Aki e per kulcs-száí mögé bepillant, azonnal meg fogja érteni mindazt, ami körülöttünk és velünk a háboru utáni esztendőök szomorú morális és anyagi pusztulásában végbement. Olvass dokumentumot, amelyre korunk bátran elmondhatja majd: Exegi monumentum aere perennius...

Miről is van itt tulajdonképpen szó? A nemzeti parasztpárt az elmúlt év nyarán éppen a gyulafehérvári naggyűlést készítette elő. Az egyik liberális miniszter — meg fogjuk tudni, hogy kicsohá — akciót indít, hogy a nemzeti parasztpárt törekvéseit az alkotmányos fórumok és az ország előtt lehetetlenné tegye. És most jól figyeljünk: Valaki rábeszéli a londoni román nábobot, Barbu Ionescu grófot, hogy az extrónörökös-sel királypucst kísérletessent meg éppen a gyulafehérvári naggyűlés napján. A terv csak részben sikerül: a cray-íosi repülőterén Károly-párti manifestumokat pakolnak egy repülőgépre, gyulafehérvári címzéssel. És különös, az angol hatóságok rájönnek a tervre és a repülőgép el sem indul, máris világbotrány. A liberális miniszter kezét dörög-sóli. Ágenesi mesésen teljesítették kötelességüket. Most már csak Ionescu grófot kell kompromitálni, hogy ő magával rántsa az extrónörököst, ez pedig a nemzeti parasztpártot. Mert a manifestumok gyulafehérvári címzése után kétség sem férhet ugyan ahhoz, hogy milyen célokat követett is tulajdonképpen a nemzeti parasztpárt...

Nos, hogyan is lehet valakit kompromitálni? Ha azt állítanak Ionescu grófról, hogy csaló, vagy szélhámos, az talán visszhang nélkül maradna. Az erkölcsről vallott nézeteink oly mélyen deformálódtak, a fogalmak annyira átértékelődtek, hogy ezeknek a világában Ionescu gróf minden szélhámosága mellett is „chevalier sans peur et sans reproche” maradhat. Olvasvalamire volt szükség, ami a grófot a belpoklosságnál is jobban megbélyegezte. Olyan szer kellett, ami azonnal és biztosan öl. A miniszter ur megtalálta. Egyszerűen ráfogta Ionescu grófra, hogy — zsidó! Igen, ez volt az a jelző, amelyet a liberális miniszter megfélelőnek talált ahhoz, hogy lehetetlené tegye vele Barbu Ionescut. Zsidó! Ennek a szónak kellett a borzalom fényével megvilágítani a grófot, az extrónörököst és az egész nemzeti parasztpártot. Ez mindent megmagyarázott, mindent azonnal megérthetővé varázsolta.

A többi már csak kivetel kérdése volt. A „Viitorul” és a fióktermékei ökölyai betűkel írták másnap: ... „Barbu Ionescu pedig nem más, mint a hírhedt Leibovici Mór, Leibovici Jancu fia, aki sorozatos csalások és sikasztások miatt volt kénytelen menekülni az országból és aki bitorolja nevét és címét is... Ime ez az ember, akivel az extrónörökös és Maniu összefogtak, hogy diabolikus tervüket végrehajthassák és rombadöntsék az országot...”

A miniszter ur rosszul számított. A machiavellisztikus és ördögös ügyességel felépített terv, amelynek koronája lett volna Leibovici leleplezése összeom-

lott és Maniu ma az ország ura. De tulajdonképpen nem ez az, ami bennünket e pillanatban érdekel. Ez azokat érdekli, akik szeretik figyellemmel kísérni a politikuskoknak a „közjó érdekében” kifejtett tevékenységét. Bennünket az a mentális érdekel, amely az ország vezető-politikusaiban él és amely oly pregnánsan jutott kifejezésre ebben a Leibovici kampányban. Leibovici ugyan nem izzó-lált eset. Szimptoma, amely állandóan kísért és amely vörös fonalként húzódik végig az utóbbi tíz esztendő történetében. Valahányszor csak baj volt, amelyről el kellett térni a közvélemény figyelmét, azonnal a történelmi tragikus Prugelknabéját ráncigálták elő.

Mert a zsidóság az menthetetlenül kompromitált. Emlékezzenek csak a bátor francia amazon Rachel D-Orange esetére, aki Párisból Bukarestig lovon tette meg az utat. A bukaresti huszárezredek tisztikara ment előbe fogadtatására és a város határálan az akkori kormányának egy aktív tagja tartott meleg-hangu üdvözlőbeszédet. Az Athéné Palacban a kormány foglaltatott le szakosztályt számára. Valósággal körülra-jongták. Egy szép napen valamelyik lap kisütötte róla, hogy nádis az anyanyel-ve. Ettől a pillanattól kezdve Rachel kisasszony egyedül maradt, a kutya sem nézett többé feléje, tán még a szobáját

sem fizették ki. Mig egyszer kiderült, hogy D-Orange kisasszony nem volt zsidó.

Folytatni lehetne Hisz tulajdonkép-pen semmi sincs a Leibovici esetben, mi új vagy szenzációs volna. Miattunk dönt meg Róma, általunk veszett el Bizánc és mi teremtettük meg a kapitalizmust, csak azért, hogy rázúdíthassuk a bolsevista tergeteget. Logikus, hogy a királypucsokat is mi rendezzük. Az emberiség fejlődött talán, de az emberek ugyanazok maradtak. És a velünk szembeni mentalitás sem változott. Éppen ezért a Leibovici eset a zsidó tragédia szomorú, de szinte banális szimbóluma csupán.

Talán mondanunk sem kell, hogy Barbu Ionescurol az igazságügyminiszterium megállapította, hogy csakugyan — Barbu Ionescu. Annak az angol lapnak, mely a londoni követtség sugalmazására megismételte Ionescu ellen Viitorul vádjait, 100.000 font kártérítést kell fizetni rágalmazás miatt. Nem azért, mert Ionescu nem Leibovici. De azért, mert nemcsak hogy nem szélhámos, hanem olyan ur, akinek autóját Mária királyné sem átáította igénybe venni londoni tartózkodása alatt.

Még sem tudunk örülni annak, hogy Ionescu pernyertes lett. Mert a 100.000 fontot, amelyért a londoni román követ-ség garantált — az államnak kell megfi-zetni. És végeredményben csak a Leiboviciokon fogják behajtani.

Kasztner Rezső

Néma film vagy beszélő film?

A német „Tengeralattjáró” című beszélő film egyelőre értéktelen. Eltűnnek a régi filmsztárok. Új orosz kulturfilmek a német piacon. Amanullah a filmen

(Berlin, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától). A film súlyos válságon megy keresztül. Természetesen nem a filmipar válságáról van szó, hanem a filmtechnikéről. A probléma ez: néma film, vagy beszélő film.

A filmipar a legutóbbi tíz év folyamán hatalmas fejlődésen ment keresztül és hallatlan összegeket investáltak a gyártásába. Nyilvánvaló volt tehát, hogy az egész technikának óriási fejlődésen kellett keresztülmennie, hogy a befektetett tőke kifizetőljk. A mozik száma hétről-hétre nőtt. Egyre nagyobb tömegek látogatták a mozi. Az új filmek gombamódrá szaporodtak. A mennyiség növekedése hatással volt a minőségre és az

utóbbi évek folyamán már a film-technika súlyos leromlását lehetett konstatálni.

Rossz filmeket tömegével gyártottak, kincset termeltek, ostoba, értelmetlen, szentimentális filmeket. A mozi a közvélemény befolyása alá került. A mozi — mint azt Marx a vallásról mondta — ópium lett a nép számára. A fejlődésben azonban nincs megállás mert a megállás visszafejlődést jelent. Ideológikus s kvalitatív szempontból a film visszafejlődéséről lehet beszélni. Technikailag azonban nincs és nem is lehet visszafejlődés, mert ez a befektetett tőke rentabilitását veszélyeztetné, az a veszély következne be, hogy a beruházott tőke nem hoz megfelelő nyereséget.

Mig tehát minőségi és ideológiai szempontból a film — különösen az amerikai film — visszaesést lehet tapasztalni, technikai szempontból határozott fejlődés és tökéletesedés vehető észre.

A fejlődés abban áll, hogy a „néma” filmet a beszélő film váltja fel. Hónapok óta kísérleteznek a beszélő filmmel és Amerikában máris jelentékeny eredmé-

nyeket értek el vele. A német filmipar is lassan beszélő filmek gyártására rendezkedik be és „Tengeralattjáró” címen olyan beszélő filmet hozott forgalomba, amelyet tízezrek hámultak meg. Ezt a filmet azonban teljesen értéktelennek kell kinyilvánítanunk.

A film tartalma értelmetlen, egyjegyű, a teljesítmények középszerűek, a film beszélő teljesítménye nagyon gyenge.

Miután azonban kezdetről van szó, a kritikának is tartózkodónak kell lennie.

A beszélő film tulajdonképpen két részből áll: a kép- és a hangrészből. Mindkettőnek a legpontosabban kell egymással egyeznie. A kép minden változatának szabályszerűen kell fednie a ki-mondott szót, vagy hangot. Tulajdonképpen el lehet mondani, hogy

a film és a gramofon kombinációjáról van szó.

a két konstrukció összeműködésének azonban a legharmónikusabban kell lennie.

Ezzel a filmművészet terén nagy változás állott be.

Azok a filmszínészek és filmszínésznők, akik csupán szépségükkel arattak sikereket, a beszélőfilmben nem tudnak érvényesülni.

A jövőben tökéletes hanggal is rendelkezniük kell a filmszínészeknek. Azok a filmművészek, akik eddig sztárokka nőttek ki magukat, el fognak tűnni és helyüket új arcok fogják elfoglalni. Mindazonáltal a sztárok az új filmtechnika terén is előnyben fognak részesülni.

A német filmipar lassan szintén beszélő filmre tér át. Ez mindenesetre még nagyon elővigyázatos körülmények között történik. A beszélő filmet azonban kívül mint „néma” filmet is fel fogják hasz-

nálni. Ugyanis számolni kell azzal, hogy egyelőre a mozilátogatóknak kisebb száma lesz képes a beszélőfilm költséges berendezését és annak élvezetét igénybevenni.

A filmársaságok tehát a beszélőfilm gyártásából egyedül nem élhetnek meg

és egyelőre tisztán beszélőfilmet, vagy tisztán néma filmet nem gyárthatnak. Ezért az új filmeket úgy készítik, hogy a beszélő részekben kívül olyan jeleneteket is felvesznek ahol hangjátékra nincs szükség. Oly képekkel egészítik ki a filmet, amelyek-néma filmben jobban érvényesülnek.

A filmtechnika előtt tehát a krízis nehezségei tornyosulnak és határozottsággal ki lehet jelenteni, hogy

a beszélőfilmben van jövője különösen azért, mert egyelőre fejlődés-képes.

Mig Nyugaton a néma- és a beszélő-film közötti harc megindult, Oroszországból új, egyszerű némafilmek érkeznek az európai piacra. Berlinben jelenleg az orosz filmek egész sorát pergetik, amelyek közül különösen két kulturfilmet kell kiemelni, még pedig „Az afganisztán” és a „Pamir” című filmeket. Az „Afganisztán” filmet körülbelül egy évvel ezelőtt készítették el, abban az időben, mikor Amanullah még az ázsiai ország királya volt.

Amanullah király megjelenik a filmben, különösen szabott ruhájában és egy népgyűlésen beszédet tart a népeknek.

beszédét rádió útján továbbítják és a városok uccáin hangszórókat álltanak fel. Amanullah elrendeli hogy a nemzetgyűlésben csak európai ölközködési tagok jelenhetnek meg. A film egyes részeiben látható Afganisztán modern asszonya európai ruházatban, rövid szoknyában, de ugyanakkor ott vannak a konzervatív öltözködési nők is, hosszú, földig érő ruháikban, fátyolokban. A modernitás találkozása ez a multtal. Két világ ütközött össze, harc tört ki, amelyben Amanullah lett a vesztes.

A másik szintén rendkívüli érdekességű és szép film a „Pamir”. Egy német-orosz tudományos expedíció kétszáz kóval és kétszázötven tevével Pamir környékére utazott, Ázsia keleti részének felkutatására. Itt ugyszólván teljesen ismeretlen földterületre jutottak. A Pamir fensíkján, több mint négyezer méter magasságban az expedíció egy végtelen homokosivatagon keresztül a négyezerkét-száz méter magasságban levő Karakuli sóstóhoz került, továbbnyomult és majdnem nyolcezer méter magas jéghegyeket pillant meg. Közben vad, primitív életű néptörzsekkel találkozott, amelyek még nomád életet élnek. Az expedíció a vidék földrajzi helyzetével foglalkozik és az ottlakó néptörzsek etnografiáját kutatja. Méréseket végeznek térképeket készítenek és nagy fáradozások és nélkülözések után az expedíció visszatér hazájába, miután rendkívüli eredményes kutatás munkát ért el.

Ámbar az „Afganisztán” épp úgy, mint a „Pamir” ugynevezett néma filmek mindamellett a filmipar legkiválóbb produkcióinak tekinthetők s bizonyítják azt.

hogy a néma filmmel még mindig hatalmas művészi és tudományos célokat lehet szolgálni.

amennyiben a film vallóbar a kultúra, a fejlődés, az emberiség szolgálatában áll. Ha az ember ilyen filmeket lát, arra a véleményre jut, hogy a némafilm technikájának még óriási fejlődési perspektívái vannak és a beszélőfilmet nem szabad feltétlenül a némafilm fölé állítani.

Kedd, 1929. Let

Miután szől teljes igazgatási miniszterét rácsot azo lyeket bizo zotte azt jogatokkal lül el fog folyamán színűleg tudható az, hogy a katonai sz ményeképe tájzaka ha tostitott. gel runder de csak a mondó hi fékről

Ilyen el kossága fe lommal va lenő Epeo aki tudva ott nemre egy pillan diktatóriku ma déli a mag. Dél jelentek a kész lapsá manynak a arra, hogy flagrans u nyos az, h és az Epeo szoroa Desu hónapok ó van a kirá érzalmúne ta, hogy lalással ál

Déltán niszter ma kút és az tük: — Két portálnak azonban nak. Meg serog hiv

Zsidó Oszkár Sas Irén Bar-Koc sek, nény. Kapható ban. (A eseté

Ér Megny Ho Str. Pí A kirá

100 me közpon hidg-é fon áll Nagyon a tarifa

Letartóztatták a puccsterv három vezérét és összes büntársaikat

(Folytatás az 1-es oldalról)

Mintán Manu és a régensnácus között teljes megegyezés jött létre a közigazgatási reform kérdéséről... a miniszterelnök informálta a régensnácusot azokról a készüldésekről, amelyeket bizonyos személyek tettek és közölte azt az elhatározását, hogy a bujdosókkal szemben a legkíméletlenebbül el fog járni.

Elkobozták az Epocát

Ezen előzmények után Bukarest lakossága felfokozott figyelemmel és izgalommal várta a déli órákban a megjelenő Epocát, Grigore Filipescu lapját, aki tulajdonképpen Vlad Tepes néven alakított nemrégben politikai pártot és aki egy pillanatra nem rejtette véka alá diktatórikus hajlamait.

Vaida belügyminiszter nyilatkozik a puccskísérletekről

Délután öt órakor Vaida belügyminiszter magához kérte a sajtó képviselőit és az alábbi nyilatkozatot tette előtük: Két nap óta különböző híreket közltek a különböző dolgokról, amelyek azonban nem felelnek meg a valóságnak.

Zsidó ifjusági könyvek:

- Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lej
  - Sas Irén: Kol-nidre — — — 30
  - Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye) — — — 60
- Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beküldése esetén portómentes szállítás.)

Értesítés!

Megnyilt Bucurestiben, a főváros központjában a „Hotel Venetia” Str. Pictor Grigorescu 12. szám. A királyi palota mögött. — Bejárat a Calea Victoriei-en. 100 modern berendezésű szobával, központi fűtés, minden szobában hideg-és melegvíz. Lift, fürdő és telefon áll a vendégek rendelkezésére. Nagyon előnyös árak. Utazó utak a tarifából 25% rabatot élveznek. Tisztelettel „Venetia-szálloda” vezetésége MOISESCU tulajdonos.

bizonyos polgári agitátorok, akiknek tevékenységét a hatóságok jól ismerik, összeesküvést terveztek. Ezeknek minden tevékenysége abban állt, hogy néhány tisztet és CFR műhelymunkást

megnyertek céljaiknak. A mozgalom élén Stoica Augustin volt ezredes, Gheorgescu hadnagy és Petre Zambra kapitány állottak, akiket letartóztattak összes büntársaikkal együtt.

Trozkijt visszavárják Oroszországba

Allítólag újra hadügyi népbiztossá nevezik ki. Stalin már hozzájárult Trozkij visszatéréséhez? Trozkij több hívét is visszaengedték már Szibériából

London, július 8. — A Morningpost rigai levelezője jelenti, hogy orosz politikai körökben visszavárják Trozkijt Oroszországba. Hír szerint Stalin már hozzájárult volna ahhoz, hogy a volt népbiztos visszatérjen.

A tudósítót az az információ költi, hogy orosz kormánykörökben azért látnak szívesen Trozkij visszatérését, mert Worosolow hadügyi népbiztos helyére akarnak állítani abban az esetben, ha Trozkij százszázalékosan vállalná a szovjetkormány bel- és külpolitikai intézkedéseit.

A szovjet nincs megelégedve Worosolow

frálytelenségével, aki nem mer már szemlélre sem menni a vörös csapatokhoz, mert ellenforradalmároktól félti az életét. A leningradi vörös ezredben s több más csapatottnél ellenforradalmi mozgalmakat észleltek. A katonai akadémia tanárait és több növendékét el kellett erőszakkal távolítani, mert antibolszevista tevékenységét fejtették ki.

Vaida belügyminiszternek ez a nyilatkozata alkalmas volt arra, hogy a felizgatott kedélyeket lecsillapítsa és a tulzolt rémhíreket kellő értékükre szálítsa le. A kormány csirájában fojtott el minden készüldést és ezek a rendbontó kísérletek még jobban a kormány mellé sorakoztatják fel az ország egész lakosságát, amely bizonyosra veszi, hogy a kormány örökre el fogja venni mindenki nek a kedvét fascista megmozdulásoktól.

tartják, hogy Trozkij hajlandó lesz a visszatérésre és ennek előkészítése érdekében, mint több kormánylap is jelenti, Trozkijnak Szibériába száműzött több hívét máris visszaengedték a száműzetésből.

A Times levelezőjének közlése szerint Ukrajnában a szovjethatóságok gabonarekvirálási miatt összehűzőzéseik voltak a parasztsággal. A gabonarekvirálási rendelet tulzottan szigorú s ez elkeseredést váltott ki. A parasztoakat a rekvirálási bizottságok az elrejtett gabonamennyiség értékének ötszörösével büntetik meg. Az összehűzőzések során számos letartóztatás történt.

Óriási méretű vámpanamát lepleztek le Franciaországban

A gabonavámok titokban előkészített felemelését pénzügyminiszteri tisztviselők elárulták gabonakereskedőknek, akik sietve elvámoltattak nagymennyiségű gabonakészletet

Páris, július 8. Politikai és gazdasági körökben napok óta sokat beszélnek egy súlyos botránnyról azzal kapcsolatban, hogy május 23-ikán felemelték a francia gabonavámot 35 frankról 50 frankra. Cheron pénzügyminiszter annakidején attól tartotta, hogy illetéktelen spekulánsok a vámemelést a maguk üzelmére akarják felhasználni. Hogy ezt megakadályozza olyképen intézte a vámemeléssel vonatkozó törvényjavaslatot benyújtását, hogy a pénzügyminiszter a legnagyobb titokban tartotta a vámemeléssel törvényjavaslat benyújtásának idejét és az egész aktus meglepetésszerűen történt.

megegyezése után késő este nyújtotta be törvényjavaslatát a parlament két házának, amelyek azonnal éjszakai ülésen megszavazták a törvényjavaslatokat. Ennek ellenére Cheron pénzügyminisztert mégis kijátszotta a spekuláció. Mint a „Journal” írja, május 23-ikán Bordeauxban és Marseillesben már régóta tárolt óriási gabonamennyiséget meglepetésszerűen gyorsan elvámoltak, úgyhogy az utolsó pillanatban elkerültek a felemelt vámtétellel való elvámolást. Az ügyben már hetek óta szigorú vizsgálat folyik a pénzügyminisztériumban. Az a gyanú, hogy azok a gabonakereskedők, akiknek május 23-ikán még 35 frankos vámtétel mellett sikerült a

birtokában lévő hatalmas gabonamennyiséget elvámoltatni, pénzügyminisztériumi tisztviselőktől tudták meg a külsőben álló vámemelést és azt, hogy Cheron pénzügyminiszter 23-ikán este benyújtja a még azon az éjszakan keresztülhajtja a parlamentben a törvényjavaslatot. Azt rebesgetik, hogy a bordeauxi és marseillesi gabonakereskedők megvesztették azokat a tisztviselőket, akiktől a vagyontérfő figyelmeztetést titokban megkapták. Hivatalos körökben mar egyes kompromittált neveket is emlegetnek és nem lehetetlen, hogy a közel jövőben szenzációs letartóztatások történnek.

A kolozsvári katonai kórház hét éhségsztrájkolója közül ketten már haldokolnak

Az ügyvédi kamarának kell az éhségsztrájkolók jogi képviselőjéről gondoskodnia

(Ciuj-Kolozsvár, július 8. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári katonai kórházban ma még mindig tart az éhségsztrájk. Immár 13. napja várja hába, éhségtől legyötört, fátall és lélekkel kilene, mindennel leszámolt ember, a bukaresti sem mitől szék egy hat nappal ezelőtt kimondott szentenciáját. Az ítélet sehoggy sem akar megérkezni Kolozsvárra. Kelene egy ember, aki kezébe venné ennek a kilene ember sorsának az intézését — mondotta dr. Voica ezredes, kezelőorvos — aki megsírjgatná a ki tudja hol megrekedt ítéletet, azonban az éhségsztrájkoló kórházba zárt kilene embernek a kórházon kívül senkije sincs. A nagy per alkalmával nevesebb nevesebb ügyvédek vállalták ezeknek az embereknek a védelmét, politikusok akik

ma vezető pozíciókat töltenek be, adtak olyan vallomásokat ügyükben, ami talán már majdnem a bünpártolással volt határos és ezek az emberek ma sehol sincsenek. Nem tudjuk, hogy mi okozta ezt a hirtelen változást, a mi számunkra az egész ügyben csak az a fontos, hogy Kolozsvár kellős közepén kilene ember, akik közül értesüléseink szerint kettenek már meg vannak számlálva az órai. Ezekben ma már alig fog segíteni az atunskia. A haldokló két ember az élet egyre halványuló roménysugarával a hátkükben, a kolozsvári katonai kórház egyik másodemeleti betegszobájában hét halálvászant embert állja körül. Akkor, amikor egy ítélet kisírge-

léssel szöket az embereket az életnek meg lehetne menteni, valahogy a legelső elemibb emberi érzés diktálja, hogy tud minden évti szemponton segíteni kell ezen az embereken. Nem tudjuk, hogy mi okozta azt, hogy az éhségsztrájkoló ma jogi képviselők nélkül állanak a magunk részéről azonban erkölcsi kötelességünknek tartjuk felhívni az ügyvédi kamara figyelmét erre a tényre és arra kérni, delegálja egyik tagját, hogy ezeknek a szerenketlen embereknek a jogi védelmét ellássa. Egy ítéletet kell kisírgetni egy formai eljárást kell meggyorsítani, nem nagy vállalkozás az egész, de ma hét ember élete függ tőle. ha tovább is késik a jogvédelem, holnap után már csak öt embert talál életben...

A zsidóság képviselői a régenstanácsnál tiltakoztak a kultusztörvény módosítása ellen

A régenstanács megértéssel fogadta a zsidó aggodalmakat és megígérte, hogy érintkezésbe fog lépni a kormánnyal. A zsidóság képviselői remélik, hogy az intervenciónak meg lesz az eredménye

(Bucuresti-Bukarest, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt 11 órakor a régenstanács kihallgatáson fogadta Niemerover bukaresti főrabbit, dr. Fischer József országgyűlési képviselőt és dr. Filderman, akik az ország zsidó közvélemények nevében a régenstanács-tól kértek orvoslást a kultusztörvénynek a zsidóság megkérdése nélküli módosításával szemben.

A küldöttséget a régenstanács részéről Miron Christea patriarcha és Buzdugan régens fogadták akik legy órán keresztül nagy érdeklődéssel és meleg figyelemmel hallgatták végig a küldöttség tagjainak fejtegetéseit. Különösen a régens patriarcha mutatott megkülönböztetett érdeklődést a problémával

Az erdélyi ortodoxia erélyesen tiltakozott kolozsvári értekezletén

(Cluj-Kolozsvár, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ország zsidóságának a kultusztörvény pucesszerű módosítása elleni tiltakozás során az erdélyi ortodox hitközségek vasárnap Kolozsváron konferenciát tartottak, amelyen elementaris erővel nyilatkozott a kormány kísérlete elleni tiltakozás. A vasárnapi értekezleten az ort. hitközségek delegátusai óriási számban gyűltek össze. Azok a hitközségek amelyek az idő rövidsége miatt delegátust nem küldhettek, tévritilag jelentették be csatlakozásukat az értekezlet által hozandó határozathoz. Adler Sámuel a kolozsvári ortodox hitközség elnöke üdvözölte a megjelenteket s vázolta azokat az okokat, amelyek parancsoló köteletségévé tették, hogy a testvérhitközségeket a mai értekezletre össze hívja, hogy foglalkozzanak a benyújtott törvényjavaslattal s vele kapcsolatosan az ort. hitközségek jövőbeni helyzetével. Felkérte az értekezletre meghívott dr. Klein Miksa ügyvédet, hogy ismertesse a törvényjavaslatot s vele együtt a mai szituációt.

Az előadói jelentés

Dr. Klein Miksa gorlosan felépített beszédében vázolja az ort. hitközségek keletkezését, törvényes alapjait, fejlődését 1918-ig, majd áttér a hitközségek jelenlegi jogállásának ismertetésére. Részletesen ismerteti az 1925 október 21-én megtartott országos konferencia eredményeit, melyet Banu volt vallásügyi miniszter hívott egybe. Ezen az értekezleten az ort. egyházak világi és egyházi képviselői leszögezték azt a principiumot, amelyet a régi magyar törvények is kimondottak, hogy egy községben csak egy hitközség lehetséges, kivételt képez ezalól a regátban a már meglévő spányol hitközség s Erdélyben az Ort. Egyházak különleges jogállása. Az ország összes többi tartományaira vonatkozólag pedig fenn lett tartva az egységes hitközség elve. Ezt a alaprincipiumot mondja ki a Lepadatu-féle kultusztörvény is. Majd ismerteti a mostani kormány kultuszjavaslatát és megvilágítja azokat a sérelmeket, amelyeket a javaslat tartalmaz, amidőn lelkiismereti szabadság álarcá alatt a hitközségek teljes megszüntetésére és feloszlására tör, mert kimondja, hogy egy községben több ritusú hitközség is lehetséges, sőt egyazon ritusból is több hitközség lehet. Ez a szabadság, amelyet a kormány adni akar, nem igazi szabadság, hanem ezzel megdönti a hitközségek jogalapját, mert hitközségeink amugy is nagy gazdasági válsággal küzdenek, hogy egyházi, iskolai és karitatív intézményeiket fenn tudják tartani, ha pedig ezt az egységes alapot keresztül török, akkor három éven belül hitközségeink az anyagi zűlés útjára kerülnek.

szemben és részletesen érdeklődött a kérdés minden ágával szemben. Először Niemerover főrabbi vázolta a javaslat várható következményeit, majd dr. Fischer József fejtette ki, hogy a javaslat betervezési módjával milyen sérelem érte a zsidóságot, végül Filderman fejtette ki a regáti zsidóság álláspontját.

A régensek, akik alaposan informáltak magukat a kérdéstről, megígérték, hogy felveszik a kormánnyal az érintkezést e kérdésben. A zsidó küldöttség azt a meggyőződést szerezte, hogy a régenstanács megértéssel viseltetik a zsidóság aggodalmaival szemben. Remélik, hogy az intervenció nem marad hatás nélkül.

Klein Miksa dr. ezután részletesen ismerteti a zsidóság képviselőinek a módosító javaslat elleni óriási harcát, majd sürgős állásfoglalást kér a hitközségektől ebben az életbevágóan fontos kérdésben.

A teljesen tárgyilagos történelmi és statisztikai adatokkal alátámasztott előadó jelentést az értekezlet tagjai nagy megdöbbenéssel vették tudomásul.

Az autonómia védelmében

A kérdéshez elsőnek Mittelmann Jakab a nagyváradi hitközség képviselője szólalt hozzá s ismerteti hitközségének elhatározását e kérdésben. Nem lehet különbség a zsidóságban a tekintetben, hogy az egyházi autonómia a legszentebb ügy, nem szabad visszariadni semmiféle áldozattól ennek megvédéséért. A zsidóság előzetes megkérdése nélkül semmiféle kultuszjavaslat nem tárgyalható és vissza kell utasítani még akkor is, ha az előnyünkre szolgálna, mert a kultuszügy a zsidóság legszentebb belső ügye és lelkiismereti szabadságát ön-maga kívánja szabályozni.

Szmuck Mihály, a máramaroszigeti nagyhitközség elnöke keserű szavakkal fakadt ki javaslat rendelkezései ellen, rámutat arra, hogy a zsidóság tele pávénny módot nyújt, hogy ezek az örökös elégedetlenkedők külön-külön hitközségeket alapítsanak, akkor nincs többé nasszal és elégedetlenséggel és ha a törmód reá, hogy a szép tradícióval bíró erdélyi ortodox hitközségeket továbbra is fenn lehessen tartani és el fognak pusztulni mindazok a rituális és karitatív és kulturintézményei, amelyekért annyi áldozatot hozott a zsidóság.

A regátban nincs szükség ortodox különállásra

Berger Sámuel marosvásárhelyi küldött rendkívül érdekes módon fejtegeti a különbséget az erdélyi és a regáti ortodoxia között és bár ortodox szempontból — mondja — támogatni kellene azt a törekvést, hogy a regáti zsidóság is az ortodoxia alapelvei szerint megszervezhessék különálló hitközségeit a regátban is, de mert a Bukarestben 1926-ban megtartott kongresszuson ezt a tervet maguk a regátiak utasították el, ezért csakis Erdélyben tartható fenn az ortodoxia különállása a Kárpátokon kívüli romániai zsidóság vallásos frakcióinak a lelki kielégülése mindig biztosítható a Bész Din döntése útján. Ennek a javaslatnak tehát nem az az igazi célja, hogy biztosítsa az ortodox szervezkedést, hanem hogy a nagymultú erdélyi ortodoxiát a Schorr-féle ortodoxia urahna alá juttassa, amely gondolat ellen a legteljesebb erővel tiltakoznak.

Kozik.

Dr. Pollák Sándor rámutat Schorr bukaresti rabbinak a javaslat körüli inspiráló szerepére. Ismerteti ennek a kétes hírű rabbinak a működését és óva inti a delegátusokat ettől az embertől, aki az össz-zsidóságnak már annyi kárt csinált.

Meg kell szervezni az erdélyi ortodoxiát

Fischer József tasnádi delegátus rámutat annak a jelentőségére, meg kellene szervezni az erdélyi ortodox hitközségek szövetségét és bár elismeri, a Beszterci Központi Irodának mint felsőbb felügyeleti hatóságnak tekintélyét és irányító jelentőségét, mégis úgy látja, hogy ezt a szervezetet meg kellene alkotni azért, hogy a hitközségek ilyen fontos kérdésekben ne maradjanak tájékozatlanul és önmaguk tegyenek kezdeményező lépéseket jogaik védelmére. Ezzel kapcsolatosan ismerteti, hogy a szatmári hitközség már meg is kezdte a kezdeményező lépést, mert e hó 16-ára egy ily szövetség létesítése végett a nagygyűlést egybe is hívta és üdvösnék tartja, hogy ezen a gyűlésen az ortodox hitközségek delegátusai utján megjelenjenek.

Kirsch Henrik a nagyváradi hitközség főtitkára ismerteti a Beszterci Központi Irodának az álláspontját e tárgyban és a javaslat veszélyeit új érdekes megvilágításba helyezi. Részletesen ismerteti, hogy a többi vallásfelekezetek reprezentánsaival mennyi ideig tárgyaltak a kormányok, míg a kultusztörvényben megállapodásra jutottak. Csak minket zsidókat nem hallgattak meg a törvényjavaslat benyújtása előtt, s mert ezt elmulasztották, ezért kardinális kérdés a zsidó autonómia szempontjából, hogy egy ilyen törvényjavaslattal szemben csak elutasító lehet a zsidóság válasza.

Mendel Izidor szászrégeni delegátus ismerteti a hitközsége álláspontját, amely mindenben fedi az eddig elhangzottakat s oly irányu határozati javaslatot kért, amely a parlamenteni képviselőket további harca buzdítsa.

Neumann Mór a kolozsvári hitközség alelnöke vázolja a hitközségek heroikus küzdelmét vallási és karitatív intézményeik fenntartására. Ha a rendbontók, mindig külön utakat kereső és destruktív elemeknek még a törvény is segítséget nyújt, akkor a hitközségek nem képesek többé teljesíteni magasabb feladataikat, holott ép az állam kötelessége, hogy a hitközséget támogassa erkölcsi hivatásának teljesítésében.

Adler Sámuel elnök lezárja a vitát, összegezi az elhangzottakat, s a határozati javaslat megszövegezésére Mittelmann Jakab elnöklete alatt egy bizott-

ságot küld ki, amely a következő határozati javaslatot terjesztette a nagygyűlés elé:

HATÁROZATI JAVASLAT.

Az erdélyrészi ort. zsidó hitközségeknek Kolozsváron 1929 július hó 7-én megtartott országos értekezlete mélyszégyen megdöbbenéssel állapítja meg, hogy a kormány az ősi tradíciókon alapuló évszázadok óta fennálló és a törvényhozás által is szankcionált hitközségek sorsáról intézkedni kíván anélkül, hogy e tekintetben az erdélyi zsidóság alkotmányos kéreteleit vallási és világi szervezeteinek közölsége meghallgattatott volna és közreműködése igénybevételeit volna.

Önmagában ez a mellőzés oly kardinális sérelme az ortodox zsidóságnak, mely már eleve lehetetlenné teszi számára, hogy a törvényjavaslattal érdemben is foglalkozzék.

Amikor ezen eljárás ellen a legteljesebben tiltakozását jelenti, egyben a legnagyobb bizalommal és szeretettel támogatja a Zsidó Parlamenti képviselőket a zsidó kultusz reprezentánsait és a többi szervezetelek vezetését a javaslat elleni küzdelemben és felkéri őket arra, hogy a magas régenstanács előtt tolmácsolják az erdélyi ortodox zsidóság hódolatjeljes tiszteletét és azon alázatos kérését, hogy a magas régenstanács jöndatán partfogásába vegye az ortodox hitközségek most meglátogatott autonómiajával, egyben kéri, hogy egy országos kongresszus egybehívásának elrendelésével nyújtson alkalmat az ortodox zsidóságnak arra, hogy óhaját és jelfogását e kérdésben nyilváníthassa.

Ezt a határozati javaslatot a nagygyűlés elfogadta, mire azt Adler Sámuel elnök határozatilag kimondotta: a nagygyűlés utasította az elnökséget, hogy ez a határozati javaslatot hozza tudomására az illetékes fórumoknak s a parlamenti képviselőknél.

Adler Sámuel elnök a nagygyűlés nevében köszönetet fejez ki dr. Klein Miksa ügyvédnek az előadói tisztség teljesítéséért s megköszönve a delegátusoknak fáradságukat, az ülést bezárta.

Párisban nem sok reményvel néznek a külügyminiszterek konferenciájára. Párisból jelentik: Az Echo de Paris londoni tudósítója szerint politikai körökben tisztában vannak azzal, hogy a külügyminiszterek konferenciája súlyos körülmények között kezd meg munkásságát, mert Amerika nem képviselte magát a konferencián, azzal az indokolással, hogy a háborús adósságok rendezése és a jóvátétel ügyé egymástól független kérdések. A konferencia összetétele még bizonytalan. Nem tudni, vajon csak a nagyhatalmak, vagy pedig a jóvátételben érdekelt kisebb államok is részt vesznek benne. Ezeknek követel kérdést is intéztek ebben az irányban Briandhoz, aki még nem adott választ.

1. Ort. ביתנו per sofort gesucht in eine kleine Ortschaft. Gehalt Lei 3000 und Wohnung.
2. Das Gasthaus La Bad Bana sucht ביתנו gg n "erpflegung und etwas Honorar.
Adresse: Rabbin Krausz Dicioanmártha.

Fürdődresszek

nagy választékban, olcsó árak. Női konfekció leszállított árak mellett.

Selyem és cérnaharisnyák

"HERCULES" S. A. fiókja, Reg. Ferdinand 13.

(Bécs, júliától). Közcsi egyetemen szinte keresztben ifjakat nem türel és nem egy verkedők rekedésekn rület bünt volt, amiké éves orvos nembaum miami hallg Rössler ellé ügyelő tett mondotta 8-án elfogta a körséta a lai hallgat több ütést colások vo nembaum o látták a g és a bunje

Az esete tárgyalta. nius 8-án a meg akde történt a cionista dia valósággal hogy táma keresztések esetet, amé szakította megragadt cipelre a s öt egy rem ban már e közzött. Az hogy miért ler kijelen előtt nagy temen és s gával ezt nagyon gy egyáltalán

Dr. Grue kis eszköz hogy a re lönb gumu lehet anna nak. Mond talmazta T Rössler: vertem vel az ökölesat Tennenba ber, kerik hogy Röss barmily el bottal a fe tett más k ragadtam egy rendő csökön, Ró felém sujt kellett és pásokkal.

A tanuk Mark diák nem egysz magát is Severin a hogy a ne ákok meg Biró. Ki zeti szocial volna, hisz ségben vo Tanu: M káló, amik lépcsőkre abból is t

Bécsben börtönbüntetésre ítélték az egyetemen verekedő diákokat

Egy kampós kereszt diák háromnapos fogházat kapott, a zsidó diákot pedig, aki védte magát 24 órai fogházra ítélték

(Bécs, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Közölte az Uj Kelet, hogy a bécsi egyetem anélkül, hogy az utóbbi hetekben szinte rendszeresítették a kampós kereszt diákok a verekedéseket. Zsidó ifjakat inzultáltak, akik természetesen nem tűrték szó nélkül a provokációkat és nem egyszer tettelegességgel feleltek a verekedők kihívásaira. Ezeknek a verekedéseknek tegnap Bécsben az első kerület büntető bírósága előtt folytatása volt, amikor is Franz Rössler huszonkét éves orvosanhallgató és Abraham Tennebaum husz éves kereskedelmi akadémiai hallgató állottak a bíróság előtt. Rössler ellen Norberg Gruber rendőrfelügyelő tette meg a feljelentést, aki elmondta beadványában, hogy június 8-án elfogta Rösslert, mert ez az anélkül a kíséretével alkalmával egy másik főiskolai hallgatót gummitalpal üldözött és több ütést mért rá. Rösslernek is karcolások voltak az arcán, amiket Tennebaum okozott. Rösslert meg is találták a gummitalpal, amit lefoglaltak és a bunjelek közé sorolták.

A kampós kereszt védekezik

Az esetet dr. Gruchol kerületi bíró tárgyalta. Rössler elmondta, hogy június 8-án az egyetem feljárójánál, tehát még akadémiai területen, összeütközés történt a német nemzeti diákok és a cionista diákok között, akik a feljáraton valóssággal rajonba formálódtak, hogy támadást intézzenek a kampós keresztel szemben. Ő maga csak nézte az esetet, amikor hirtelen Tennebaum kiszakította magát társai környezetéből, megragadta őt gallérijánál fogva és lecipelte a széles lépcsőkön, hogy átadja őt egy rendőrnek. Ezt megelőzően azonban már egy összeütközés volt a diákok között. Amikor a bíró kérdésre vonta, hogy miért használt gummitalpal, Rössler kijelentette, hogy nyolc nappal azelőtt nagy verekedések voltak az egyetemen és személyes védelmére vitte magával ezt a fegyvert. Különben is ez egy nagyon győngye kis eszköz és botnak egyáltalán nem nevezhető.

Győngye kis gummitalpal

Dr. Gruchol bíró: Maga ezt győngye kis eszközként mondja? Hát tudja meg, hogy a rendőrlégénység sem kap külön gummitalpalokat és igazán gratulálni lehet annak, akit ezzel egyszer megragadtak. Mondja, ön ezzel a bottal bántalmazta Tennebaumot?

Rössler: Csak természetes, hogy megvertem vele, hiszen védekezni kellett az ökölepárasai ellen.

Tennebaum, egy erőteljes fiatalember, került most sorra. Kijelentette, hogy Rössler, anélkül, hogy az esetnek bármilyen előzménye lett volna, a gummitalpal a fejére ütött. Ennek nem lehetett más következménye, minthogy megragadtam — mondotta — és átadtam egy rendőrnek. Mialatt levittem a lépcsőkön, Rössler, a gummitalpal folyton felém sújtott, amire szintén reagálnom kellett és pedig pofonokkal és ökölepárasokkal.

A tanuk

A tanuk kihallgatása során Teodor Mark diák kijelentette, hogy Rössler nem egyszer provokálta a zsidókat. Őt magát is egyszer szembevágta. Greich Severin a védelem tanúja, kijelentette, hogy a nemzeti szocialistákat a cionista diákok mindig provokálták.

Bíró. Kissé érthetetlen, hogy a nemzeti szocialistákat a zsidók provokálták volna, hiszen a zsidók elenyésző kisebbségben voltak öökkel szemben.

Tanu: Már az egymagában is provokáló, amikor a cionisták felállottak a lépcsőkre és úgy helyezkedtek el, hogy abból is támadási szándékra következ-

tehetett.

Bíró: Mióta divat gummitalpal vinni az egyetemre?

Tanu: Nem tudom, de az árja diákok számítottak azzal, hogy a zsidó diákok és után megbosszulják magukat és vé- a nyolc nappal ezelőtt lezajlott verekedésükkel magukkal hozták gummitalpaljukat.

Felber főiskolai hallgató mint tanu kijelentette hogy a nemzeti szocialisták túnyom többségben voltak és hirtelen a botlások záporát indították meg a zsidó diákok ellen. Az embernek az volt az érzése mintha egy gát hirtelen áttört volna. Láta, amint Rössler, minden átmenet nélkül, megragadta Tennebaumot. Rössler nyilván nem számított azzal, hogy Tennebaum atléta. Tennebaum megragadta támadóját és a lépcsőkön lecipelte őt egy rendőrhöz.

Kemény koponya

Bíró (a tanuhoz): Tehát mégis kölcsönös verekedés volt.

Tanu: Egyáltalán nem volt az, hanem az árja diákoknak szervezett támadása a zsidó ifjak ellen. Ha Tennebaum Rösslert megpofozta, akkor ez nem volt egyéb, mint reflexmozdulat a gummitalpal való-

varatlan megragadására.

A bíró ezután konstataulta az iratokból, hogy Tennebaum az ütéstől mindössze egy napi munkaképtelenséget szenvedett.

— Csodálom, — mondotta a bíró — hogy egy ilyen bottal baj nem történt magával. Bizonyára kemény koponyája van.

Az iratokból kiderült még az is, hogy Rössler Tennebaum ütlegei épen elég nyomott hagyott.

Az ügyész Rösslert a személyes biztonság megsértése és tiltott fegyverviselés miatt, Tennebaumot pedig könnyű testiértés vétségében kérte letartóztatni.

Ítélet

A bíró Rösslert a testi biztonság ellen elkövetett vétségben és a tiltott fegyverviselés miatt bűnösnek mondotta ki és háromnapos börtönrre ítélte. Tennebaumot szintén elítélte a veszekedésben elkövetett könnyű testiértés vétsége miatt 24 órai börtönrre.

A terjedelmes indokolásban a bíró megjegyezte, hogy ezuttal az egyetem területén történt a verekedés Behizonyosodott, hogy Rössler kezdte a tetlegességet és így Tennebaumot, mint Mark ellen indokolatlanul támadott. Tenne-

baum öklével reagált a gummitalpal-ütésekre, ezzel azonban a bíróság véleménye szerint a törvényesen megengedett védelmet túllépte és ezért őt is meg kellett büntetni. Kimondotta egyúttal a bíróság, hogy ezuttal nincs helye a feltételes büntetésnek. A vádlottakat meg kellett feltétlenül büntetni, mert az egyetem területén a verekedéseknek semmi helyük nincs, az akadémiai terület nem arra való, hogy ott keresmai veszekedések és pofozkodások történjenek, az egyetemnek az a feladata, hogy mindazok, akik tanulni akarnak, itt teljes szabadságban élhessenek és ne kelljen attól tartaniok, hogy saját társaik ebben az igyekezetünkben, megakadályozzák őket.

Az indoklás felolvosása után a bíró odafordult a két elítélthez, megmagyarázta nekik, hogy jogilag miért kellett őket elítélni és azután akövetkező szavakat intézte hozzájuk:

— Megbüntettem önöket feltétlenül kitöltendő börtönbüntetéssel, hogy a jövőre nézve megjegyezzék ezt maguknak. De a büntetés nemcsak önöknek szól, hanem mindazoknak, akik az egyetemet arra használják ki, hogy itt politikai dühüket kitöltsék.

A két elítélt az ítélet ellen fellebbezést jelentett be. A bécsi ítélet súlyos szépség hibája, hogy az inzultált zsidó diák esetében nem vette figyelembe a jogos önvédelmet. Amennyire megnyugvást keltett Bécs demokrata köreiben a kampós kereszt diákkal szemben hozott ítélet, annyira feltűnést keltett, hogy a támadás ellen védekező zsidó diákot is elmarasztalták.

Mi volt az optánstárgyalások megszakitásának valódi oka?

Magyarország üzletszerű garanciát kért Romániától a fizetések teljesítésére. Oscar Kaufman bukaresti bankigazgató tárgyal Budapestén a garanciákról

(Bucaresti-Bukarest, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kisanant budapesti demarsa után egy héttel megszakadtak az optánstárgyalások. Nehéz volt megállapítani, hogy a tárgyalások megszakadását a kisanant államok és Magyarország közötti politikai feszültség idézte elő, vagy pedig azoka kártérítés összege körül felmerült nézeteltérések, amelyekre a két delegáció tagjai kölcsönösen hivatkoztak nyilatkozataikban. Ma délelőtt alkalmunk volt a román delegáció egyik tagjával beszélgetést folytatni. Informátorunk kimerítően ismertette a tárgyalások megszakadásának való okait. Ezek az információk módolt és lehetőséget nyújtanak arra, hogy az optánstárgyalás demars által teremtett zavaros atmoszférából kiemelve a maga tényleges méreteiben megvizsgálhassuk.

— A magyar delegáció — mondotta informátorunk — de jure nem fogadta ugyan el a Románia által felajánlott 100 millió aranykorona kártérítést, de facto azonban magáévá tette azzal, hogy belement a 100 millió korona fizetési módjainak tárgyalásába. Talán nem is annyira a fizetési módok, mint amennyire inkább az ügy határozott kereskedelmi mivoltának szerződés szerinti leszögezése volt az, ami a tárgyalások megszakításához vezetett. A fizetési lehetőségnek több formája merült fel. Hogy mennyit fizet Románia készpénzben és mennyi idő alatt, valamint a kamatok kérdésének tisztázása és az anyagban való szállítás módjainak megállapítása nem képezett volna a delegáció számára áthidalhatatlan nehézségeket.

— A tárgyalások azon a ponton akad-

tak meg, hogy a magyar delegáció üzletszerű garanciát kért aravonalkozólag, hogy Románia a fizetési feltételeket teljesíteni fogja. Az első pillanattól kezdve hangsúlyoztuk azt, hogy az optánstárgyalást nem mint diplomáciai, vagy politikai kérdést, hanem mint szász üzleti ügy elintézését fogjuk fel. A magyar delegáció maga részéről hivatkozott arra, hogy az optánstárgyalást olyképen kívánja megoldani, hogy a kérdés rendezését, tehát például a fizetések teljesítését semmiben se érintse a két állam közötti esetleges változó viszony. A magyar delegáció ennél a pontnál javasolta azt, hogy forduljunk mindketten a Népszövetség gazdasági bizottságához, hogy az segítsen hozzá a forma megtalálásához, amely a garancia kérdését megoldaná. Ez megvalósítható volna például oly módon, hogy a Népszövetség garantiálja Románia fizetéseit, vagy kölcsönt nyújt számára erre a célra. A román delegáció nem volt meg a latitudine, hogy e pozíció tárgyalásába belemenjen. A román delegátusok ad referendum vették ezt az indítványt és beszámoltak róla Bukarestben.

— Innen magyarázható az, hogy most Oscar Kaufmann, a Hitelintézet vezérigazgatója folytat tárgyalásokat Budapestén. Kaufmann budapesti utjának célja az, hogy a román fizetések garantálására vonatkozólag a magyar kormányval megállapodást hozzon létre. A magyar delegátusok kijelentették annakidején, hogy amennyiben augusztus elsejéig a kérdés nem nyer elintézését, a Népszövetséghez fognak fordulni és kérni fogják, hogy az ügy tárgyalását még a

szeptemberi ülésük napirendjére tűzzék ki. Kétségtelen azonban, hogy az ügy ez alkalommal már távolról sem fog olyan vitákat provokálhatni, mint a múltban. Románia a közvetlen tárgyalások során számtalan bizonyítékot szolgáltatott annak, hogy kész az optánstárgyalás békés likvidálására. A Népszövetség nem tehet egyebet, minthogy valószínűleg kölcsönös engedmények megtételére fogja kérni mindkét delegációt.

— D'Annunzio súlyos beteg. Párisból jelentik: Riasztó hírek vannak D'Annunzio egészségi állapotáról. Az olasz író betegségében súlyos fordulat állott be. Amint annak tulajdonitanak, hogy bár évek óta szenvedett vakbél-ritációkat, nem volt hajlandó hosszú lök szabotálni akarták és behatoltak. Mitegy két héttel ezelőtt azután súlyos rosszullete alkalmával végrehajtották a műtétet, de lehet, hogy a később alkalmazzott operáció folytán új komplikáció állott be. A milanoi fakultás két orvosprofesszorát hívták D'Annunzio betegágyához.

Kénsav, sósav, salétromsav, accumulator sav

minden erősségben, vagontételben és ballonokban, gyári lerakatkban, legolcsóbban kapható:

Ullmann József és Fla
vegyiáru import Oradea. — Telefon: 6-77.

Első Nagyvárad (Oradeai) Középiskolai Zsidó Diákokotthon kóser Fiulinternátus

megnyitlik szeptember elején. Felvesz kereskedelmi, liceumi és polgári iskolai (gimnáziumi) tanulókat. Kívánatra prospektust küld és minden iskolai ügyben felvilágosítással szolgál az internátus vezetője: **Szilágyi Adolf tanár** Oradea, Str. Delavrancea (Ritook Zs.-u.) 17.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánátság zsidóság napilapja.
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
 Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő,
 Str. Lipscaul 91.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Háladó istentisztelet volt Londonban az angol király felépülése alkalmából. Londonból jelentik: Tegnap a birodalom valamennyi templomában háladó istentiszteletek voltak a király felépüléséért. A fővárosban a Westminster apátság székesegyházában tartott istentiszteleten, melyet a canterburyi érsek pontifikált, részt vett az uralkodó pár, az egész királyi család és Alfonso spanyol király is. Az apátsághoz vezető útvonalon sűrű embertömeg óvációkban részesítette a királyt.

A szamosújvári zsidó leányegylet apátság székesegyházában tartott istentiszteleten nagyszerű mulatságot rendezett, mely az erkölcsök mellett anyagi eredményekkel is zárult. A mulatság típusa jövedelme a leányegylet Weisz László, a tragikus véget ért ormányi keszkező családja javára juttatta el.

Berlinben hűvöse fordult az idő. Berlinből jelentik: A közép-európai meleg időjárással szemben a birodalom északi részében és Berlinben is aránylag igen hűvöse fordult az idő. A fővárosban ma 18 fok volt a maximum s a tengerszinttől a hőmérséklet csaknem mindent 15 fok alatti hőmérsékletet mutatott.

Eljegyzés. Mendelovics Sárkát (Sziget) eljegyezte Weisz Hermann (Bajma). Minden külön értesítés helyett.

Változékony idő várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint változékony és aránylag hűvös időjárás várható, egyes helyeken nagyobb esővel. A hőmérséklet ma délután 21 fok Celsius.

Nagy havazás a Kaukázusban. Moszkvából jelentik: A Kaukázusból olyan erős havazást jelentenek, amilyenre még nem volt példa ezen a területen. A Kaukázus déli részén méteres viz áll a felhőszakadások miatt.

Mersul autobuselor MERA & COMP. Autobusz menetrendje
 Simeul-Silvaniei-Zălau
 Szilágysomlyó-Zilah.

I.	II.	III.	IV.	Pleacă Indul	Sosete Erkezik	I.	II.	III.	IV.
6 ³⁰	8	13	18	Simeul-Silv.	7 ¹⁵	11 ³⁰	14 ¹⁵	19 ¹⁵	
7 ³⁰	9	14	19	Zălau	6 ¹⁵	10 ³⁰	13 ¹⁵	18 ¹⁵	

Legatúra spre Jibou-Dej: — Csatiakozás Zsibó—Des felé: 7⁴⁵ és 14⁴⁵.

Zălau—Crasna—Ciucea
 Zilah—Krasna—Csucsá

I.	II.	III.	Pleacă Indul	Sosete Erkezik	I.	II.	III.
6 ¹⁵	13 ³⁰	18 ³⁰	Zălau	7 ³⁰	14	19	
7 ¹⁵	14 ³⁰	19 ³⁰	Crasna	6 ³⁰	12 ¹⁵	18	
8 ⁴⁵	16 ¹⁵		Ciucea	11 ¹⁵	16 ¹⁵		

Simeul-Silv.—Crasna—Ciucea
 Szilágysomlyó—Krasna—Csucsá

I.	II.	III.	Pleacă Indul	Sosete Erkezik	I.	II.	III.
6 ³⁰	14	19 ¹⁵	Simeul-Silv.	7 ¹⁵	14	19	
7 ¹⁵	13 ³⁰	20	Crasna	6 ³⁰	12 ⁴⁵	18	
8 ¹⁵	16 ¹⁵		Ciucea	11 ³⁰	16 ¹⁵		

1. Ciucea au legatúra spre tronurie: Pleacă Ciucea spre Oradea acc. 10³⁰, acc. 14¹⁵, pers. 16³⁰, spre Cluj pers. 9¹⁵, Rapid 11¹⁵, ac. 16¹⁵, pers. 18¹⁵.

Csucsán csatl. a vonatához: Indul Csucsáról Várad felé gyors 10¹⁵, gyors 14¹⁵, személy 16³⁰, Kolozsvár felé személy 9¹⁵, Rapid 11¹⁵, gyors 16¹⁵, személy 18¹⁵.

Tíz év alatt ötször változtatták meg a CFR szervezetét, de egyik kormány sem tudott segíteni rajta

Az erdélyi vasutügyek szakértőjének nyilatkozata

(Cluj-Kolozsvár, július 8. Az Uj Kelet tudósítójától). Bukarestben körülbelül két héttel ezelőtt szavazták meg az államvasutak reorganizálásáról szóló törvényjavaslatot. 1919 óta már hatodszor próbálnak egy új szervezeti forma megadásával a CFR-be életet önteni. A javaslat betervezésénél elhangzott hivatalos jellegű felszólalásokból is nyíltan kitűnik, hogy a helyzet ma igen komoly. A CFR agonizál. A hárommilliárdos deficit teljes összeomlással fenyegeti. De lehet-e ezen a komoly helyzeten egy újabb törvénnyel segíteni? Ezzel a kérdéssel kerestük fel az erdélyi vasutügyek egyik legkitűnőbb ismerőjét, aki informátorunknak az alábbi felvilágosításokat adta:

Ötszörös metamorfózis

A CFR — kezdete informátorunk egy szellemes definícióval — egy ötszörös metamorfózison keresztülment keresztléte. Őt izben próbálták a vasutaknak új szervezettel és életképesebb formát adni és, amint jól tudjuk, az ötszöri kísérletek, illetőleg az ötszörös keresztléte, viznek egy hárommilliárdos deficit lett az eredménye az államkasszában. Talán nem érdektelen ebből az alkalomból, ha egy kicsit rekapituláljuk ezeket a fejlődési fokozatokat. 1919-ben a CFR a Consiliul Dirigent hatáskörébe tartozott. Ez volt az aranykora az államvasutaknak. A MÁV szervezeti szabályzata hatáskörét vesztette Erdélyben és ehelyett egy ex-lex állapot lépett életbe. 1920-ban kezdődik a második korszak, nevezetesen a nagy egyesülés Bukaresttel. Országosan életbeléptették az üzletvezetőségi rendszert s az országot összesen kilenc üzletvezetőségre osztották fel. Ez a rendszer 1924-ig tartott s akkor leplezték az üzletvezetőség helyébe a Direcțiunea de Exploatare rendszert. Egy bizonyos fokú decentralizáció volt ez, amennyiben minden igazgatóságának három felügyelője, nevezetesen for-

galmi, vontatási és pályajavítási felügyelője volt. Természetesen mind a három felügyelője egy magasabb egységet: igazgatóságot képezett. 1928-ban megszűnt a direkciós rendszer és az eddigi decentralizáció helyébe egy szélsőséges centralizáció lépett életbe. A három felügyelője a régi igazgatóságok helyében változatlanul fennmaradtak, azzal a különbséggel, hogy ezek most már egymástól teljesen függetlenek voltak, ellenben mindegyik felügyelője közvetlenül Bukaresttől függött.

Az eredmények

Mit csinálhatott volna ennyi kísérlet után az új törvényjavaslat? Egy ötödik formát már igazán nehezen lehetett volna kispekulálni. Egyszerűen úgy határoztak tehát, hogy a kijevendő új vezérigazgatóság fogja majd megszabni, hogy milyen adminisztrációs rendszert vezet be a CFR-nél.

Mar most nézzük meg, mit eredményezett a CFR-nél ez a rendszertelen gazdálkodás. Mindenekelőtt egy rossz vasutat. A CFR-nél eddig csak azt tudták, hogy investálni kell mert a háború mindent jökrített. Tehát elkezdtek investálni. A CFR-t tömték pénzzel, rendelték adrga külföldi anyagot és el kellett teljen tíz év, hogy rájöjjenek arra, hogy létezik a CFR-nél még egy másik nagy hiba is, az nevezetesen, hogy a CFR nem rentabilis, sőt hogy hárommilliárdos deficit létezik tíz évi gazdálkodás eredménye. Ez érthető is Népszerű gazdasági politikát legkönnyebben a CFR-en keresztül lehet csinálni. Ezt még is csinálták, természetesen a CFR kárára. A 40 százalékos iparpártolási szállítási kedvezményt, a katonai rendelések ingyenes szállítását, a tisztviselők 50 százalékos vasuti kedvezményét és a többi sok kedvezményt mind a CFR budgetje adta és nem az államkincstár. A CFR szanalásának leggyorsabb módja az volna, hogy a kedvezményeket teljesen függősz-

szék fel, vagy legalább is hogy azt az államkincstár terhére folyósítsák. Abban a pillanatban a CFR szanalva lenne. Igen ám, de ezt nem tessék meg.

A tisztviselő-tulengés problémája

Felvetődött egy másik probléma is. Nevezetesen az, hogy próbálják a CFR-t tisztviselői elbocsátásokkal szanalni. Ennek a tervnek kétségtelenül van valami alapja. Hogy mennyire igaz például az a megállapítás, hogy Romániának háromszor annyi vasutasa van, mint Franciaországnak, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az alábbi pár statisztikai adat, amely párhuzamot von az egyes állomások MÁV-alatti személyzeti létszáma és a mostani létszám között. Tövisen például a MÁV-nak 143 alkalomozottja volt. A CFR-nek 515, körülbelül ez az arány áll a többi állomások is. Tény például az, hogy a kolozsvári felügyelője területén 254 vasutas tisztviselő meneszthető volna. Feltételezem, hogy a többi 13 felügyelője területén ugyanezek az állapotok uralkodnak s akkor egy reális állapot kaptunk számításainknak. 254 tisztviselő évi fizetése 30 millió lejt tesz ki, a 13 felügyelője területén ilyenformában a főbalega tisztviselők meneszthetése 390 millió lejt volna bespórolható évente. Tudommal ebben az irányban már egy bizottság konkrét javaslatot is terjesztett elő a CFR központi vezérigazgatóságának és nem kizárt dolog, hogy rövidesen ezek a nagyarányú vasutaselbocsátások meg is kezdődnek.

Bizonyos az, — fejezte be végül érdekes felvilágosításait informátorunk, — hogy csak nagyon becsületes intencióval és csak tiszta kézzel lehet ehhez a problémához közelíteni és ha a mostani kormányban ez meg van, akkor remélhető, hogy ugy ahogy, mégis csak fog történni valami a CFR-rel...

Sürgős segítséget kér egy nagy utas szállító hajó. Newyorkból jelentik: Boston közelében mintegy 65 mérföldnyire a kikötőtől, a »Boston« hajóvállalat tulajdonában levő egyik közös összeütközött egy ismeretlen gözössel. A háromszáz utast szállító gözös allandó S. O. S. jelzéseket adott le, amire három hajó is válaszolt, de ezek közül a legközelebbi időn keresztül operációnak alávetni majától s így a hajó sorsáról semmit sem lehet tudni.

Ötezer srappel robbant fel Triestben. Milanoból jelentik: Triest közelében az egyik srappelgyárban hatalmas robbanás történt. Mintegy ötezer srappel robbant fel, emberéletben nem esett kár.

Semmi hír az »Untin Bowle« pilótáiról. Newyorkból jelentik: Az Untin Bowle repülőgép utasainak sorsáról napok óta nem tudnak. A Chicago Tribune szerkesztősége kábel- és szikratáviratokban kérte fel a kanadai partihatóságokat és a légi forgalmi társaság vezetőit hogy indítsák meg a kutatást az eltűntek után.

Nagy sikerrel zajlott le a kolozsvári Herzl-ünnepély. Tegnap este a kolozsvári unitáriuskollégium diszertmát előkélő közönség töltötte meg. A Zsidó Nemzeti Szövetség helyi-csoportja által rendezett Herzl-ünnepély ünnepies keretek között zajlott le és nagy sikert hozott az összes szereplők számára. Az egybegyűlt lelkes zsidó közönség nagy szeretettel ünnepelte Herzl emlékét. A bevezető beszédet dr. Weisz Jénő mondta,

akinek minden szava szívből fakadt és tartalmában nemcsak szines hanem melegség és megható is volt. A nagy tapsal fogadott beszéd után Grösz Lea rendkívül bájosan szavalt egy héber verset. A sómér-énekkar adott elő azután héber dalokat, amelyek nagy tetszést váltottak ki. Dr. Weissburg Chaim erőteltjes, lendületekben gazdag, szemléletes portrét rajzolt beszédében Herzlről. Beszédét a közönség forró tapsviharral honorálta. Az »El mólé rachamim«-ot egy sómér szivbomarkoló közvetlenséggel énekelte el, mely után Kovács György feltűnően meleg organummal és figyelemreméltó talentummal szavalt Giszkalay-verset. Végül a sómér-énekkar adott elő dalokat nagy tetszéssel mellett. A felemelő ünnpés a Hatikvah eléneklésével ért véget.

Négy gyermekét dobta a folyóba, aztán magát is utánuk vetette. Londonból jelentik: Borzalmas módon írtotta ki családját Hug MacDonal skóciai napszámos felesége. Négy apró gyermeket akik közül a legidősebb is csak négy esztendő volt, kivitte a Spey folyóhoz, s az ártatlan porontyokat sorjába a vízbe ölte, aztán magát is utánuk vetette. Mire a szerencsétlen apa hazakerült, öttagú családjának csak partravetett holttesteit láthatta viszont.

Könnyen tájékozódhat minden idős Kolozsváron, ha átnézi a »Calauza — Utmutató« reklámlap ingyenes júliusi számát. Tartalmazza az összes vasuti, autóbusz és repülőgép menetrendeket; állami, megyei, városi hivatalokat; elsőrendű specialista orvosok címét és

a legjobb beszerzési forrásokat. Megtalálható az összes éttermekben, vendéglőkben és kávéházakban, borbély- és manikür-szalonokban, orvosok várószobáiban és a menedzserrodákban. Szállodák portásainál mindenki ingyen kapja.

A levegő legújabb hősi halottja. Angoulémából jelentik: Coudouret francia aviatikus kapitány, aki a spanyol partokról Amerikába készült repülni, Szvevilából vissza akart térni Franciaországba, mivel a startja a tulterheléggel nem sikerült. Utközben a gép Angouléma fölött levégőörvénybe került és lezuhant. A kapitány kononyatorést szenvedett és meghalt. A kísérő — két spanyol tiszt — súlyosan megsérültek.

Tizenháromezer selyemgyári munkás sztrájkol Sanghaiban. Londonból jelentik: Sanghaiból jelentik, hogy tizenháromezer selyemgyári munkás sztrájkba lépett azokban az üzemekben, amelyek japán és kínai kezében voltak. A sztrájkot bérkötésel és nyolcórás munkaidő érdekében kezdték. A sztrájkolók szabotálni akartak és behatoltak egy japán gyári helyiségeibe, ahol össze akartak törni a gépeket Erre katonaságot rendeltek ki, amelynek sikerült szetszórni a sztrájkolókat. Megállapították, hogy Moszkva szítja kommunispropaganda útján a sztrájkolókat.

Hirdessen az Uj Keletben

Kedd, 1929 július 9.

A vasárnap
Bárány
Párisban
Kupa rev
dül a H
revansot
ték a né
nokcsap
sok a K

Vasárnap igen érdekes került lebonyolított menyei közünetikai vershány új rekordokhoz on kitűnő telen azonban konstatahat fog megállaményez.

A kijföldzatoságában vizipólo csapatjai győztes hasem tudta most sem tőkor eldöntés Bárány Istvnyerte, aki a szolválya, u fel. Miután lett, Bárány turs sprinter.

Nagyon ésbajnokságok gyar atléták helyet nyert és Késmarky.

A külföld változatosak pot a Wienpat, amely eseken egyekupa továbbSlavia, Rapmagukat.

A Ferencvoltjaival szrott és csalyőzclentől.

A nap réBukarest.

m. 1. Virgilyrekord. 2. Kpácsvetés 1. 800 m. sikk 04.8 mp. Rcm. 2. Baracm.-re rekordugrásnál nem szálnyira nem lett. 10 Stud.) 11.7. 5000 m. 1. 28.2 mp. or

Gerelyvetés Távolugrá egyet ugrott bez.

4x400 m. p. 37.8 mp. 400 m. szKappler (U 110 gátfu 16.8 mp. Sulydobás Dávid (Jiul 1500 m. 4 p. 16 mp. 10.000 m. 35 p. 39 mp. verseny vég tudták mag Magasugr osak egyet. Diszkoszv 2. Popa (U) Hármasm 12.47 m. Stud. 45 m

SPORT

A vasárnap sportszenzációi

Bárány európai rekordja Párisban. A Középeurópai Kupa revánsmecsein egyedül a Hungária nem vett revansot. A franciák legyőzték a németek olimpiai bajnokcsapatát. Rekordjavítások a Károly-Kupa versenyein

Vasárnap ugy bék, mint külföldön igen érdekes és változatos sportprogram került lebonyolításra. A belföldi sportesei közül a bukaresti Károly-kupa atlétikai verseny emelkedik ki, amely néhány új rekordot is eredményezett és atlétikánk fejlődéséről tesz tanúságot. A rekordokhoz nyilván a bukaresti Stadion kitűnő talaja is hozzájárult. Késztelen azonban, hogy bizonyos haledás konstataható, amely remelhetőleg nem fog megállani és további sikereket eredményez.

A külföldi sportprogramjának változatosságában is kiemelkedik a francia vízpolo csapat győzelme a német olimpiai győztes ellen. A németek eddig sohasem juttak legyőzni a franciákat és most sem történt másképp. Az ugyanakkor előtérbe került Grand Prix-t dr. Bárány István, a kitűnő magyar úszó nyerte, aki a 100 méter 59.4 mp. alatt abszolút, új európai rekordot állított fel. Alutát, Weismüller professzionista lett, Bárány ma a világ legjobb 100 méteres sprinterének tekinthető.

Nagyon érdekesek az angol atlétikai bajnokságok is, ahol a kiküldött magyar atléták 3 bajnokságot és 2 második helyet nyertek meg. Különösen Szepes és Késmárky eredményei kiválóak.

A külföldi futóatlétikai eredményei is igen változatosak. A Hungária ismét kiküldött a Wiennától és így az egyélen csapat, amely a középeurópai kupameccsekben egyetlen pontot sem szerzett. A kupa további mérkőzéseire a Vienna, Slavia, Rapid és Újpest kvalifikáltak magukat.

A Ferencváros Rio de Janeiro válogatottjával szemben is eldöntetlenül játszott és csak a büszkesége ütötte el a győzelemtől.

A nap részletes eredményei:

Bukarest. Károly-kupa verseny. 400 m. 1. Virgil (St. R.) 59.8 mp. országos rekord. 2. Kappler (U) 60.2 mp. Kalaptesvetés 1. Asslau (Sp. Stud.) 35.25 m. 800 m. síkfutás 1. Lázár (St. R.) 2 p. 04.8 mp. Rudugrás 1. Biró (KAC) 350 cm. 2. Barabás (Jiul) 320 cm. Biró 380 cm.-re rekordjavítást kísérelt meg. Első ugrásnál megcsúszott és így csak hajszálnyira ütötte a léce. további kísérletet nem tett. 100 m. síkfutás 1. Rarjeu (Sp. Stud.) 11.7 mp. (Vitalyos G. harmadik). 5000 m. 1. Marinescu (Sp. Stud.) 16 p. 28.2 mp. orsz. rekord!

Gerelyvetés 1. Negrutiu (U) 50.98 m. Távugrás 1. Biró 636 cm. Biró csak egyet ugrott, de ez elég volt a győzelemhez.

4x400 m. staféta 1. Stadion Roman 3 p. 37.8 mp. orsz. rekord! 2. Universitatea 400 m. síkfutás 1. Virgil 51.8 mp. 2. Kappler (U).

110 gátfutás 1. Albricht (Olimpia) 16.8 mp.

Súlydobás 1. Fulicea (U) 12.51 m. 2. Dávid (Jiul) 12.45. 3. Chivulescu (U) 1500 m. síkfutás 1. Szilágyi (Jiul) 4 p. 16 mp. orsz. rekord.

10.000 m. síkfutás 1. Pann (St. R.) 35 p. 39 mp. 2. Sarbu. 3. Ilie. Utóbbi a verseny végén összeesett és csak nehezen tudták magához téríteni.

Magasugrás 1. Biró 170 cm. Biró itt csak egyet ugrott és győzött.

Diszkoszvetés 1. Dávid (Jiul) 38.16 m. 2. Popa (U).

Hármasugrás 1. König (Olimpia) 12.47 m. 4x100 m. staféta 1. Sportul Stud. 45 mp. orsz. rekord beállítva 2.

Universitatea. 3. Stadion Roman.

A Károly-kupa győztese 6 győzelemmel a Stadion Roman (csak a győzelmek számítanak), a második és harmadik a KAC és a Sportul Studentesc 3-3 győzelemmel.

Marosvásárhely. MMTE-NAC 2:2 (1:0). Meglepetés.

Nagyszeben. Unirea (Segesvár)-HTV 1:1 (1:0).

Temesvár. Banatul-Gyapjipar 3:1 (1:1)

Hajduk-TMTE 2:1 (1:0).

Csákváry. Kinizsi-CSC 8:1 (1:0). A Kinizsiben játszott a Magyarországról visszaért Zelenka is.

Brassó. BMTE-Brasovia 3:3 (2:2). bíró Jakobi Ernő, aki kitűnően vezette a mérkőzést. IAR-Olimpia 5:3 (3:0). Ivria Ploesti)-Makkabi 5:0 (3:0).

Összeállították a lengyelek ellen sikeresen a román atlétacsapatot. Bukarestből jelentik, hogy a központ atlétikai szakosztály a Károly-kupa után összeállította a jövő vasárnap Lembergben Lengyelország ellen szereplő atlétagárdát. Az erdélyi atléták közül Biró KAC, Kappler, Negrutiu és Pulicea U. Dávid és Szilágyi Jiul, Schöpp HTV, Albricht és Forbath-Fritz Brassó szerepelnek a válogatottak között.

London. Az angol atlétikai bajnokságon szereplő magyar atléták igen szép sikert arattak. Három bajnokságot és első díjat nyertek: Szepes Béla, aki gerelyvetésben 66.69 m. dobással rekorddal győzött, Késmárky 190.4 cm. pompás ugrással a magasugrást nyerte és Dará-

ny 14.19 cm. dobásával a súlydobás bajnoka lett. Darányi második lett a diszkoszdobásban és Barsi a 440 yardos síkfutásban lett a második a 49.4 mp. alatt győztes angol Handlon ellen. A többi eredmények közül az olasz Facellinek a világbajnok lord Burghley fölött 400 m-es gátfutásban aratott győzelmet és remek ideje (53.4 mp) emelendő ki. Burghley veresége arra magyarázható, hogy a 120 yardos gátfutás 3 futama meghandikapelle.

Bécs, Vienna-Hungária 1:0 (0:0). Mint előrelátható volt, a Hungária új-ból vereséget szenvedett a Wiennától és kiesett a Középeurópai kupa további küzdelmeiből.

Prága, Slavia-Juventus (Torino) 3:0 (0:0). A Slavia revansot véve turini vereségéért, kvalifikálta magát a Kupa második fordulójára.

Genova. A bécsi Rapid megtartott revánsmérkőzésén 0:0 arányban eldöntetlenül mérkőzött az FC Genovával.

Kladno, Krocslavi-Bocskay 2:2.

Brünn. Somogy-Zidenice 3:2 (1:0).

Posen. Újpest-Varta 6:4 (2:2).

Szombathely. Sabára-Rákospalota 3:1. Osztyálozó.

Wimbledon. A teniszvilágbajnokság végeredményei: Férfi egyes: Cochet-Borotra 6:4, 6:3, 6:4. Női egyes: Wills-Jacobs 6:1, 6:2. Férfi páros: Allison, Van Ray-Collins, Gregori 6:4, 5:7, 6:2, 10:12, 6:4. Női páros: Vattson, Michell-Covel, Baron 6:4, 8:6. Vegyes páros: Hunter, Wills-Collins, Kry 6:1, 6:4.

kereskedőosztály újabb terheket nem bír el és kéri a kormányt, hogy a költségvetés egyensúlyozására olyan eszközöket vegyen igénybe, amelyek nem az amugy is túlterhelt kereskedőosztályt sújtják. A határozati javaslatot ma egy küldöttség fogja átnyújtani Popovici Mihály pénzügyminiszternek.

Ismét emelkednek a tőzsdei hitelek Newyorkban. Newyorkból jelentik: A newyorki tőzsdei hitelek az előző héttel szemben ismét 122 millió dollárra emelkedtek. A tőzsdei hitelek ezidőszert meghaladják az 5,5 milliárd dollárt, holott a múlt év hasonló időszakában ez az összeg mindössze 4,5 milliárd volt.

Racionalizálás Németországban. Németországban a legutóbbi évben 1,7 millió márkát fordítottak erre a célra. A német intézmény most egyik főfeladatát abban látja, hogy a nagy- és kiskereskedelem 8-10 milliárdra becsült raktári készletének csökkentésére törekedjék. Racionalizálni kell az árak elosztását, a fajták számát pedig korlátozni, mert csak ilyen eszközökkel lehet biztosítani a kereskedelem jobb jövedelmezőségét.

Nemzetközileg csökkentik a cukortermelést. Brüsszeltől jelentik: Brüsszelben néhány nap óta az európai cukortermelők azon tanácskoznak, miképpen tudnának Kuba és Jáva cukortermelőivel a cukortermelés mennyiségét illetőleg megegyezni. Ismeretes, hogy a háború előtt az egész cukor kétharmad része répacukor volt, később azonban a nád-cukor nyomult előtérbe. A brüsszeli konferencián rendezni akarják Németország, Csehszlovákia, Belgium, Lengyelország és Magyarország termelését. Kuba 4 millió tonna tartott fenn magának és az európai termelésnek 1,5 millió tonnát engedélyezett. A cukorrépa-termelők ezzel a koefficienssel nem értenek egyet és egy negyedmillió tonnával többet követelnek. Jáva és Kuba olyan kedvező feltételek mellett termel, hogy valószínűleg újból meg fog indulni a konkurenciadiktált küzdelem. A brüsszeli konferencia Amszterdamba delegációt küldött, hogy Amszterdamban keresztül tárgyaljon a Jáva szigetén termelő holland cukortermelőkkel. Jáva eddig főképpen ázsiai területre 3,1 millió tonnát szállított és most azt akarják elérni az európai cukortermelők, hogy ezt a kvótát 2,9 millióra szállítsák le.

Közgazdaság

Megszűnt az utódállamok tüzifa-kartellje

Miért koncentráliódt kevesek kezébe Romániában a fatermelés

(Cluj-Kolozsvár, július 8. Az Uj Kelet tud.) Legutóbbi számunkban tájékoztató cikket közöltünk az erdélyi tüzifaexport helyzetéről és kilátásairól. Félreértések elkerülése végett leszögezni kívánjuk, hogy az abban a cikkben foglalt tüzifá-árak ugynevezett export-árak és az határ értendők, vagyis az odaszállítás és a vámköltségek beleszámításával. Első rendű bükkhasáb ára vagononként ab Kolozsvár 7000-7200 lej között váltakozik, a cser és tölgy tüzifa vagononkénti ára 6000-6500 lej. Az árak tendenciája tartott, azonban inkább lanyha és igen kismértékű csökkenés várható. A fatermellnek az árakra gyakorolt hatásáról és az exportlehetőségekről az egyik kolozsvári nagy fatermelő vállalat vezetője a következő felvilágosításokat adta:

— Az az információ, amely szerint az erdélyi tüzifakartell felverte a fa árát, nem félhet meg a valóságnak annál kevésbé, mert belföldi tüzifakartellről szó sem lehet. Az elmúlt év őszén az utódállamok, Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia között létrejött ugyan bizonyos kartell a tüzifát illetően, ez azonban kizárólag az exportra vonatkozott és elsősorban a Magyarországra irányuló szállítmányokat érintette. Ez a kartell ma már azonban megszűntnek tekinthető, aminek oka elsősorban abban keresendő, hogy a magyarországi piac a rossz gazdasági viszonyok következtében nagyon leromlott.

Ami a fatermelésnek kevés képezen való összpontosulását illeti, ez nem a kartellnek tudható be, hanem elsősorban a mi speciális viszonyainkból következő. A fatermelés ugyanis annyi lehet és lehetetlen fermasághoz van köte és oly hosszú és költséges utánjárást igényel, hogy azt kisemberek nem vállaltják. Igen sok kisüzemesség ment ilymódon tönkre és a fatermelés azok kezében maradt, akik be tudták állítani budgetjukba az engedély megszerzésével járó horribilis költségeket.

Itt említjük meg, hogy bukaresti jelentés szerint a legutóbbi minisztertanács foglalkozott a CFR-nek a fatermelőkkel szemben talpa-szállításokból fennálló kötelezettségei rendezésével és kötelezte az államvasutakat a szerződés szerint lekötött talpamennyiségek átvételére és a fennálló adósságok sürgős rendezésére. A kifizetések még a hét folyamán megkezdődnek és a fapiac helyzetére minden bizonnyal igen jó kihatással lesznek.

vekedett. A forgalomban levő pénztárjegyekből újabb 100 millió lejt váltottak be és most már csak 40 millió névérték van forgalomban. Az értékvesztés 16 millió, a devizakereslet 2 millió emelkedést mutat. A bankjegyfedezet ilyen módon 10,595,489,561 lejre növekedett. A váltótárca 19 és fél milliós növekedéssel 8,509,898,968 lejt tesz ki. A különböző folyószámlákon (tartozik) 150 millió emelkedés mutatkozik.

A Banca Nationala június 22-iki heti kimutatása az utolsó kimutatás a fél évi mérleg előtt. Az e heti kimutatás elkészítésénél már figyelembe vették azokat a szempontokat, amelyek szerint a Banca Nationala fél évi mérlegét elkészíti. A bankjegyforgalom lényegtelen eltérést mutat az előző hetivel szemben ami arra enged következtetni, hogy a Banca Nationala egyelőre 19 milliárd körül kívánja megállapítani a forgalomban levő bankjegymennyiséget. E héten a bankjegyforgalom 18,798,488,920 lejt tett ki. A Casa Autonomia számlára 69 millió, a pénzügyminisztérium külön folyószámlájára 46 millió befizetést eszközöltek, míg a gőrosszámlákon (követel) 137 millió emelkedés mutatkozik, ami által az 1 milliárd 052,621,136 lejre nö-

A Sfatul Negustoresc tiltakozik az adóemelések ellen. Bukarestből jelentik: A kereskedő tanácsok országos egyesülete tegnap közgyűlést tartott Bukarestben, amelyen élesen tiltakoztak az adóemelések ellen. Határozati javaslatot szavaztak meg, amely kifejti, hogy a

No. 38/929.

Konkurs.

Die hierortige Gemeinde sucht einen

שׂרוב מומחה ויריש לריבם

der ein guter Vorbeter und בן יקין ist und קבלות von 3 anerkannte נוריים hat. Reflektanten haben Kopien ihrer Zeugnisse mit Angabe ihres Alters und Familienstandes den Vorstand einzusenden. Spesen werden nur den zur Probe berufenen vergütet.

Huedia (Bánffyújnyad), am 2 Juli 1929.

Havas Prases.

Izrael Notár.

Pékek!

Száraz

tüziléc

kapható:

Fischer-fatelep

Str. Enescu 15. (Gyufagyár-ucca)

Telefonszám: 1300.

A bolygó zsidó

Eugen Sue világhírű regénye két hatalmas kötetben — 400 lejt kapható az Uj Kelet könyvoszt.-ban

JAZOMIR

Egy hősi pacifista históriája

Irtá: ALEX SLANK

(1)

Volt egy katona, akit Jazomirnak hívtak, okos, ravasz, bátor és elszánt. A négy jelző után Önök nyilván azt fogják hinni, hogy most érdekes és izgalmas háborús élmények sorozata kezdődik: vérről, rohamokkal, frontbeli bravúrokkal, bajtársi áldozatkészséggel, komisszággal és hazárdjátékkal.

Hazárdallal.
Ez sokszor éppen olyan kellette az örvényesülésnek mint az ágyú és gépfegyvertűzben, akár csak otthon, a nyugodt és előkelő irodákban, ahol szintén van tűz, de ez az Úpmann szívárnak a tüze, szintén van lövészárok, csak hogy ez tápétázva van és a párnás karosszéknek valamivel vonzóbbá teszik, mint kiint az árokastélyokat.

Am Jazomir, aki okos, bátor s elszánt volt, nem a harcra szerette a sikereit. Sem a háborús, sem a konjunkturalis fronton. Jazomir egy bujkáló hadfi volt, aki minden résen, amit észrevett a front mögötti buvóhelyek kerítésén, befurta magát és soha még csak meg sem karcolta a kisujját.

Ehhez pedig nem elegendő az egyszerű ügyesség, ehhez frontbeli erények is kellene és ahogy ezt Jazomir csinálta, még csak nem is gyávaság. Különben is a gyávaság csak egy szó és ami e szó mögött rejlik, az egy nagyon ingadozó, nagyon egyéni és főleg nagyon vitatható fogalom.

Aki a gyáva emberrel együtt érez, az még nem feltétlenül gyáva és Jazomir példája meg fogja nekünk mutatni, hogy a gyávaságot nemcsak igazolni lehet, hanem meg lehet szeretni.

Jazomir kissé későn vonult be, nem abban az időben, amikor büszkeséggel és belkeséssel mentek csatába az ifjak.

Amikor ő megjelent a kaszárnyában, az idealizmus nem fűtötte különösen a katonákat, akkor már sokan kerestek a háborúban, a hangos hazafiak közül sokan a vöröskereszt elegáns és kegyes uniformisában feszítettek. Az újságírókat nagyobb rohamok után hivatalból elvezették a harcra és díesőségek cikkeit írták velük „csapataink bátor előrenyomulásairól”, de e cikkek rekedtek, kényszeredettek és fahangúak voltak, mindenki érezte. Hinni nem nekik hittek, hanem a sebesülteknek, a betegeknek az éheseknek és tönkrementeknek.

Mikor Jazomir megkapta a behívóját, a közyeleményt már ők csinálták.

Azonban nem kell hinni, hogy Jazomir a frontéletnek a sivárságát a sebesültek látásából és beszédéből annyira magába ömlesztette hogy kiszorult volna belőle minden eszmeiség, amikor felvette a hátizsákot és felvirágozott sápkával bevaگونirozta magát a harcra felé.

Meg kell hagyni, Jazomir egy nemes eszmével vonult ki: a barátság virágos, szép ideáljával.

Volt egy barátja, akit Ferencnek hívtak és aki a háború első hónapjaiban jutott ki a bukovinai frontra. Ferenc egy vállán kapott lösebe után még a háború első felén hazajött a kórházba. Itthon a két barát megállapodott abban, hogy

Jazomir becsatolja magát Ferenc zászlóaljába, minthogy Ferenc már altiszt is volt és parancsnokának ígérete szerint gyorsan fog futni fel a ranglétrán. Megállapodtak továbbá abban, hogy addig is amíg Jazomir kijön, a két barát sifírozott levelezést fog váltani. Volt ugyanis néhány titkuk, amikről a cenzurának nem kellett tudnia.

A titkok titka persze leány volt. Magda.

Most még nincs sok mondanivaló Magdáról.

Tizenhat éves, csendes természet, félnők és vidékiesen tartózkodó leány volt, valami kis terheltséggel. Ez abból állott, hogy roppant szerette a költészetet. Nemcsak olvasott, hanem írt és nemcsak verseket, ami a kamaszok velejárója, hanem regényt, novellát és drámát. Otthon ha egyedül volt ez a félnők és szerény leány, odaállt a tükör elé és sirt, ujjongott, táncolt, tördelte a kezét, vagy eljátszott egy támoalgó asszonyt, azután idegesen leült és érzelmeinek melegében megírt egy-egy jelenetet. Az írást aztán elrejtette.

Magda különös volt Ferenchez is. Ha kimentek a város határába, a dus mezei illatok felélénkítették, de csapongó jó kedve csak arca megpirosodásában látzott, egyébként csendesen és szinte kimérten járt, kimérten is beszélt; köfféle ember volt. Befelé egy izzó, lángokban feltörő lélek, kifelé pedig egy komoly, kötelességtudó hivatalnok.

Ilyenféle pályára is készült, mert a tantónököpözbe járt, amelynek eminens tanítványa volt.

Ferenc nem a fiatalok bensőségével szerette Magdát, hanem valami egészen különös csodálattal és azzal az áhitattal, mivel az egyszerű ember el szokta árasztani azokat, akiket őszintén nagyra tart.

A két ember szerelme nem tartott sokáig, mindössze addig, amíg Jazomir is kikerült a frontra és még néhány héttig. Jazomir ugyanis válságos időben került ki Ferenc mellé, egy tavaszi erős roham kezdődött akkor és csak rövid néhány napig tartott az élete.

A roham előtt a harcra nem volt kellemetlen. Szép, napos idők jártak akkor, a Prut vize feltört a jégsíkok fölött és nagy készülődés volt mindenfelé. Felderítők léggömbjei szállottak, repülőgépek néztek odaát, ágyuk vonultak fel és utászok sűrűgtek-forogtak. A menázi pontosan futott be, cigarettá, konzerv dusan volt és mulatni is lehetett, mert a században volt két cigány, aki mókázott és hegedült.

Valamelyik este Jazomir a veszedelem előérzetében nem tudott aludni és felkeltette barátját.

— Te Ferenc én azt hiszem nem sokára kezdődik. Az mondod neked Ferenc jó lenne valami ügyes kis bokrot keresni. És nevetett, de a nevetése erőltetett volt.

Ferenc ismerte ezt az érzést.

— Első tűz — mondotta — hagyj kérlek aludni.

Az első tűz rémes szó volt. Jazomir kiütötte a hideglelés, nem tudott felelni, a torka összeszorult, felkelt kikászálódott az árokból és a szőlőhegyek között járt fel és alá, a feje zúgott, hányingert kapott, azután megint leereszkedett és valamelyest megnyugodott: amikor magára huzta fekvőhelyén a köpenyét.

Felkeltette a barátját.

— Te Ferenc — és didergett. Magda miatt. Hidd el kérlek, csak miatta.

— Persze Magda miatt, de nem gondolod, hogy tábori csendőrök is léteznek a világon?

Különben most nem kell nagyon félni, előnyomulás van, a muszkákat könnyen elfogjuk, bizonyára roham nélkül. Feledj csak nyugodtan. Pár nap múlva —

tette hozzá álmosan — tisztelgettes le-szok. Mihelyt vége a ruminak. És akkor...

Megfordult a helyén és eladudt. Jazomir megnyugodott, ahogy megtudta, hogy roham nélkül fog elmúlni a rumli. De szeretne volna tudni, mit nyelt el álmoságában a barátja.

A sejtése nem csalt.

Két nap múlva már parancsot kaptak a hidon való átvonulásra. De azért oly simán mégsem ment a dicsőség, mert a muszkák a felvonulást nagyon megzavarták géppuskákkal és apró ágyukkal.

Kora hajnal volt, a rajvonalba becsapott egy lövedék, amit sok más követett és utána géppuska kattogása jött, sűrűn, kegyetlenül ütöttek mindenfelé a kicsi, vastag ólomgölgisták. Csuszva kerestek fedezéket a katonák és Jazomir mindennél szorosabban Ferenc mellett. A reggeli hűvösségben megtáruult a földi pokol.

— Jó anyám — mondotta Jazomir, amikor már megállapodtak egy lankás hegy mögött és forró arcukat a fegyverre szorítva tüzeltek. Jó anyám, az Isten éltesse!

(Folyt. következik.)

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

Kiss Ferenc vendégjátéka. Vasárnap este Kiss Ferenc, a budapesti Nemzeti Színház művésze megkezdte négy napra tervezett vendégjátékát a kolozsvári Magyar Színház színpadán. A nagy nyári hőség ellenére jó ház nézte végig Kiss Ferenc alakításait. Előbb néhány dalt énekelt, majd zenésített Ady-verset adott elő és végül szavaltokat. Ezek között leghatásosabbak voltak a Petőfi-költmények, közöttük az „Örült”, amely bámulatos és megdöbbentően egyszerű realizmussal szavalt el. A másik részben Vándor Kálmán egyfelvonásosában remekelt Kiss Ferenc. Ez a színdarab maga is egy nemes intencióval írott apróság, egy hang, egy szín, a háború egy fonák maradványát életrehozó két-három jelenet, amelyben Kiss Ferenc egy tíz évi fogságból hazatért ábrázol. Egy szomorú, egy hitét veszített becsületes ember tragédiáját játszotta, csukló szavakkal, meleg, igazi művészettel. Élményt adott Varga Ábris szavain át a közönségnek, amely percenkig ünnepelte a nagyon szimpatikus művészt. A darab többi szereplői közül Poór Lili és Kemény Lászlót kell kiemelni és kisebb szerepben Lukács Józsefet.

HÖLGYEIM!
Legújabb párisi, wien csipke-lőszőr modellek. Bangkok, japán panama és exotikus szalmakalapokat feltűnő olcsó árban árusít az „IDEAL” női kalapszalón Cluj, R. Ferd. 8.
Férfi és női kalapok formálása, Panama és Girardi tisztítása 48 óra alatt a legújabb divat szerint, gyári árban készülnek.

MOZI

CURSO-filmszínház műsora:
Kedd 7 és 9 órakor: A revj-macska. Főszereplők: Lillian Harvey, Harry Halm és Hanz Junkerman.
Szerda 7 és 9 órakor: A revj-macska. Főszereplők: Lillian Harvey, Harry Halm és Hanz Junkerman.

A Corso filmszínház igazgatósága értesíti a közönséget hogy a meleg nyári időszak alatt az előadásokat hétköznapokon 7 és 9 órakor, vasár- és ünnepnapokon 5, 7, 9 órakor tartja meg. Az öt és hétórás előadásokon 20 és 30 lej a belépődíj.

GRAND
nyári mozdó műsora, városnéző udvarán
Kedd este 9-kor szenzációs két prem. Az erdélyi szépségverseny. A legszebb erdélyi és kolozsvári lányok felvonulása az Ellénzék szépségversenyén. Ugyanakkor a Rabszolga feleség (Eljón az idő.) Társadalmi dráma. A

legújabb megjelenésű Paramount sláger. Főszereplő: Florence Vidor, a Bal-lajka és Oroszország hősnője E. Jannings partnereje és Gary Cooper, a Fekete sejk fősz., aki Rudolfo Valentino szerepkörét vette át.

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Kedd, július 9. Budapest: 9.10 Rádió házirojának hangversenye. 9.30. H. 11. Zenekari hangverseny. 12. Déli hangverseny. 12.25. Hírek. 13. Időjelzés, időjárás jelentés. 15. Meseidőlet. 17.15. Szórakoztató zene. 18.30. Felolvasás. 19. Gramofonhangverseny. 20. Vigjáték előadás a stúdióból. 21.10. Hírek, utána Parkas Jenő cigányzenekarának hangversenye.

Belgrád: 20.25. Zongora hangverseny. 22.25. Jazband. Pozsony: 22.20. Táncezene. Bécs: 19.50. Rossie kvartetthangverseny. 21. Karl Köstler tenorista hangversenye. 3. A munkás mandolin zenekar hangversenye. Kattowitz: 19.50. Operaközvetítés. Königsberg: 22.20. Szórakoztató zene. 18.30. Felolvasás. 19. Traviatta című operájának közvetítése. Nápoly: 21. Hangverseny. Prága: 21. Zongora hangverseny. 22.20. Táncezene. Riga: 20. Szimfonikus hangverseny. Zágráb: 18. Rádió kvartett.

Szerda, július 10.

Budapest: 9.15: A m. kir. I. honvédelmi miniszter hangversenye. Operarészletek, keringők. Közben hírek közvetítése. 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat, víz-állásjelentés, magyarul németül. 12.05: Gramofonhangverseny. Indulók ének-számok, jazzkísérettel. 12.25: Hírek, 12.35: Hangverseny folytatása. 13: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 14.30: Hírek, élelmiszerárak. 15.30: A Magyar Rádió Újság Morse-tanfolyama. 16.15: Igmándy Géza felolvasása: „Bus Csapó hazatérése”. 16.45: Pontos időjelzés, vizállásjelentés, hírek. 17.10: Sándor Kornél felolvasása: „Miként lett belőlem japán szállító”. 17.45: Zenekari hangverseny. Részletek Bob herceg, Drótotest című operettből. 19: Rádió amatőrpósta. 19.45: A Szekesfővárosi Zenekar hangversenye a városi Igarsarnok előtti zenepavilonból. Közreműködik Lósonczy György operaházi tag. Wagner: Siegfried-ídill, Gounod: Valentin imája a „Faust”-ból. Bizet: Carmenjéből Escamillo belépője, Beethoven: VIII. szimfóniája. 20.55: Lőversenyeredmények. 21: Melles magyar vonóségyes hangversenye, Nedelkovits Anna hangversenyénekönöz közreműködésével. Zongorán kísér: Polgár Tibor. Műsorok: Dohnányi, Mozart vonóségyes. Utána 22.15: Pontos időjelzés, időjárásjelentés és hírek. Majd Győri Lakatos Misi és Tóni cigányzenekarának hangversenye a Boross-kávéházból. Bécs. 21.15: Csebb hangverseny. Műsorok: Beethoven „Judas Makkabeus” és Goldmark-szonáta. A hangverseny után könnyű zene Strauss, Lehár stb. operett-részletek. Berlin. 20.30: Esti hangverseny. 22: Táncezene. 22.30: Éjjeli hangverseny. Belgrád 20.30: Szlovén népdalok. 22.05: Rádiókvartett, operarészletek. Pozsony. 19: Fiharmónikus hangverseny. Breslau. 20.15: Kerti hangverseny. Frankfurt. 20.15: Szimfonikus hangverseny. Műsorok: Gustav Mahler VII. szimfóniájából és Brahms I. szimfóniája. Hamburg. 20: Rendőrzenekar hangversenye. 22.15: Kávéházi zene. Kattowitz. 20.30: Hangverseny. Kassa. 19: Szimfonikus hangverseny, utána magyar nyelvű közlemények. Köln: Vidám szordai est. Krakow. 20.30: Hangverseny, utána kávéházi zene. Lépese-Drezda. 20: Nyári dalok. Milano. 20.25: Könyvi zene. Nápoly. 21.02: Massanet „Manon” a operájának közvetítése. Prága. 19.05: Fiharmónikus hangverseny. Stuttgart. 20.15: Népszerű hangverseny. Varsó. 20.30: J. Oziminski (hegedű) és H. Salecki (tenorista) hangversenye. Zürich. 19.33: Női karének.

Terményzsákok, vizmentes ponyvák
gép-, kazal- és székértákrásra.
Manilla, kötözíneg és kötelek.
Zsák és ponyva kölcsönzés
Boskovics Józsefnél Cluj, Str. Reg. Maria 15. Telefon 910.

SZER...
Ej
KIAD...
EL
Neg.
Egy
X. évfo
19
50
Maniu G.
demokratiku
után a képv.
natban a m.
emelte hang
séggel jelen
parlamentar
kormányzás
bármikor és
részelne dik
mány törhe
Aki tudja,
megfontolta
nyire lemé
súlyát és je
a miniszter
e kijelentés
raszpárti t
baros tapsol
dének ezt a
képviselő
ügyminiszer
ártatlanabb
terenköt:
kategorikus
Ebben a
az, hogy Du
téseinek hát
— reméljük
nak, amikor
kinek és m
szag nyugá
hogy akadt
zagyva kon
bukaresti t
alkalmasnál
zetét, kül-
arra, hogy
lanul egy
rántsák ma
az urak tu
galmazott
szedelmet
lomrajövet
mányrendsz
ember a ré
valósággal
foghatatlan
ebben az o
megváltozott
fanarióta-ic
szerint kor
igen sokan
berendezked
nyü megé
muskra és a
akiknek az
ezeknek az
nyodik má
És — la
politikus is
elemeket n
érdekek, p
cáljaira
puccs? Né
történt Bu
egy ország
szeküvők
ranca is tu
nak az els
volt arról,
sem avatko
hogy elker
járó alar
Fascista di
hogy alig
győzelmet
demokratik
nálán meg
diktatura
sine qua